

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO

TEISĖS FAKULTETO

CIVILINĖS JUSTICIJOS INSTITUTAS

AUKSĖ BENDORIENĖ

(Magistratūros nuolatinių studijų verslo teisės programos

II kurso VRTmns2-01 grupės studentė)

NESAŽININGOS KONKURENCIJOS KVALIFIKAVIMO PROBLEMAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –

Doc. dr. Dalia Vasarienė

Vilnius, 2013

TURINYS

ĮVADAS	3
Temos aktualumas ir mokslinis naujumas	3
Darbo objektas ir dalykas	4
Hipotezė	4
Tikslas ir uždaviniai	4
Darbo šaltiniai	5
Mokslinio tyrimo metodai	5
Darbo struktūra	5
I. NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS SAMPRATA	6
1. Nesąžiningos konkurencijos sąvokos įtvirtinimas Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose	8
1.1. Nesąžiningos konkurencijos sąvoka Lietuvos Respublikos Konstitucijoje	9
1.2. Nesąžininga konkurencija Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatyme.....	16
2. Nesąžiningos konkurencijos sąvokos suformavimas Lietuvos Respublikos teismų praktikoje	21
II. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS RAIDA IR VIENODINIMAS LIETUVOJE	25
1. Nacionalinis lygmuo	26
1.1. Nesąžiningos konkurencijos įtvirtinimas Lietuvos Respublikos teisės aktuose.....	27
2. Regioninis lygmuo (Bendrijos)	29
2.1. ES nesąžiningos konkurencijos nuostatų perkėlimas į Lietuvos konkurencijos teisę	29
III. NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS ATVEJAI, PROBLEMOS DĖL NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS KVALIFIKAVIMO	32
1. Nesąžiningas žymens naudojimas	32
2. Ūkio subjektų klaidinimas dėl nepagrįstos ar neteisingos informacijos	37
3. Komercinės paslapties nesąžiningas naudojimas	40
4. Darbuotojų perviliojimas	42
5. Kito ūkio subjekto gaminio, pakuotės imitavimas, kopijavimas, siekiant naudos	45
6. Klaidinanti ir neleistina lyginamoji reklama	47
IŠVADOS	52
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	53
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	54
NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS	55
Teisės aktai:	55
Specialioji literatūra:	58
Teismų praktika:	61

ĮVADAS

Vieni reikšmingiausių pokyčių Lietuvoje buvo įgyvendinti dar iki 2004 m. gegužės 1 d., kai Lietuva tapo Europos Sąjungos (toliau – ES) nare. Šis ypatingas valstybės gyvenime įvykis atnešė nemažai svarbių ir ryškių pokyčių daugelyje sričių, įskaitant ir konkurenciją. O kaip žinome, daugelio valstybių įstatymuose numatytas siekis užtikrinti sąžiningą konkurenciją rinkoje¹, kuri pripažįstama teigiamu reiškiniu, lemiančiu gamybos tobulėjimą, gaminių kokybės gerinimą, papildomų paslaugų teikimą, kainų mažinimą, įvairias mokėjimo lengvatas ir kt.² Tačiau šalia sąžiningos konkurencijos egzistuoja ir priešinga jai – nesąžininga konkurencija, pasireiškianti kaip nesąžiningas žymens, komercinės paslapties naudojimas, darbuotojų perviliojimas, ūkio subjektų klaidinimas dėl nepagrįstos ir neteisingos informacijos³ ir pan.

Temos aktualumas ir mokslinis naujumas

Lietuvoje poreikis uždrausti nesąžiningą konkuravimą buvo įtvirtintas 1992 m. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – LR KĮ). Todėl galima sakyti, kad apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos taikymo tradicijos Lietuvoje dar pakankamai naujos ir reikalaujančios tobulinimo. Nesąžininga konkurencija draudžiama ne tik LR KĮ, Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) normomis, bet ir kitais specialiaisiais teisės aktais. Ir nors stengiamasi įvairių ES ir nacionalinių konkurencijos teisės nuostatų pagalba, konkurencijos priežiūros institucijos, teismų sprendimais užkirsti kelią ūkio subjektų nesąžiningos konkurencijos veiksams, šioje srityje dar yra daug neaiškumų dėl nesąžiningos konkurencijos veiksų kvalifikavimo. Formuluoiant principines nuostatas, taikant jas praktiškai iškyla sunkumų sprendžiant, kokius veiksmus laikyti nesąžiningais konkurencijoje, kaip apibrėžti nesąžiningos konkurencijos sąvoką, kokiais kriterijais vadovautis, norint veiksmus uždrausti kaip nesąžiningą konkuravimą. Ši tema yra itin aktuali Lietuvai derinant savo teisės normas su ES normomis nesąžiningos konkurencijos srityje, perimant ES patirtį dėl konkurencijos politikos įgyvendinimo, ugdant bendrą konkurencijos kultūrą ir tokiu būdu kuriant savo nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo tradicijas.

Taigi, mokslinių darbų apie nesąžiningos konkurencijos instituto susiformavimą Lietuvoje, įtvirtinimą teisės aktuose, vienodinimą su ES teise bei kvalifikavimo problemišumą Lietuvoje parašyta nėra, todėl neabejojant galima teigti, kad magistrinio darbo nagrinėjama tema

¹ Birmontienė T., Bubnys A., Buišienė O. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. P. 854.

² Žilinskas V. J., Kasperavičius P., Kiškis M. Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga. Klaipėda:Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. P. 318.

³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

Lietuvoje yra nauja ir aktuali. Nagrinėjant literatūrą, randama darbų, kuriuose analizuojami atskiri nesąžiningos konkurencijos atvejai, tačiau šio darbo tikslas atlikti bendrą apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vertinimą. Darbas reikšmingas, nagrinėjant nesąžiningos konkurencijos sąvokos įvairiapusiškumą, atskirų atvejų kvalifikavimo problemiškumą ir Lietuvos teisės aktų tarpusavio sąsajas.

Darbo objektas ir dalykas

Šio magistrinio baigiamojo darbo objektas yra nesąžiningos konkurencijos institutas Lietuvos konkurencijos teisėje.

Magistrinio darbo tyrimo dalykas – nesąžiningos konkurencijos sąvokos įtvirtinimas Lietuvos teisės aktuose, LR KĮ išskiriami nesąžiningos konkurencijos atvejai, jų kvalifikavimo ypatumai.

Hipotezė

Siekiant atlikti tinkamą nesąžiningos konkurencijos veikslių teisinį kvalifikavimą, praktikoje susiduriama su problemomis dėl nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo kriterijų nepakankamai aiškaus įtvirtinimo teisės aktuose ir nevienareikšmio aiškinimo bei formavimo teismų praktikoje.

Tikslas ir uždaviniai

Šiuo darbu yra siekiama atskleisti nesąžiningos konkurencijos sąvokos prasmę, išanalizuoti nesąžiningos konkurencijos atvejų reglamentavimo Lietuvos konkurencijos teisėje ypatumus bei nustatyti jų taikymo praktikoje problemas.

Siekiant šio tikslo šiame darbe keliami tokie uždaviniai:

1. surinkti ir išanalizuoti mokslinę literatūrą, Lietuvos teismų praktiką, Lietuvos Respublikos teisės aktus, aptariančius nesąžiningos konkurencijos sampratą ir atskleisti jos turinį;
2. nustatyti nesąžiningos konkurencijos instituto Lietuvos teisės aktuose įtvirtinimo raidą ir reikšmę, aptarti unifikavimo pagrindinius aspektus ir reikšmę regioninio (Bendrijos) ir nacionalinio teisinio reguliavimo kontekstuose;

3. identifikuoti nesąžiningos konkurencijos atvejų kvalifikavimo ypatumus, įvertinti nesąžiningą konkurenciją reglamentuojančių teisės normų veiksmingumą, atskleisti teisinio reguliavimo netikslumus ir problemas.

Darbo šaltiniai

Pagrindiniai šaltiniai, kuriais remiamasi šitame darbe yra Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys apsaugą nuo nesąžiningo konkuravimo, ES reglamentai, direktyvos, Europos Teisingumo Teismo (toliau – ETT) ir Lietuvos teismų praktika, R. Stanikūno, I. Vėgėlės darbai, E. Kūrio, D. Klimkevičiūtės, M. Jarukaičio publikacijos.

Mokslinio tyrimo metodai

Darbo temai atskleisti ir iškeltiems tikslams pasiekti reikalinga informacija buvo surinkta ir apdorota vadovaujantis moksliniais metodais.

Loginis-analitinis metodas naudojamas, vertinant tam tikrą Lietuvos teisės aktų normose įtvirtintą taisyklę, atitinkamo klausimo problematiką, kartu išsakant ir darbo autorės nuomonę, pasiūlymus.

Lingvistinis metodas naudojamas nustatinėjant nesąžiningos konkurencijos sąvokos reikšmę, atitinkamuose teisės aktuose įtvirtintų teisės normų turinį.

Sisteminės analizės metodu išanalizuotos Lietuvos praktikų nuomonės, straipsniai, tyrimai, susiję su nesąžiningos konkurencijos instituto įgyvendinimo ypatumais.

Lyginamasis metodas. Siekdama atskleisti nesąžiningos konkurencijos reglamentavimo specifiką, darbo autorė lygino LR KĮ normas su atitinkamomis kitų teisės aktų normomis.

Istorinis metodas padėjo darbo autorei nuodugniai iširti Lietuvos Respublikos nesąžiningos konkurencijos instituto atsiradimo, pasikeitimo priežastis bei numatyti jų galimas vystymosi tendencijas.

Darbo struktūra

Darbą sudaro įvadas, dėstomoji dalis iš 3 skyrių, kuriuose pateikiama nesąžiningos konkurencijos sąvoka, jos teisinis reglamentavimas, raida, vienodinimo reikšmė, nesąžiningos konkurencijos atvejų kvalifikavimo ypatumai ir problemos. Darbo pabaigoje pateikiamas nuodugnus literatūros sąrašas ir santrauka.

Liaudies išmintis:

Trys kaliniai, nuteisti už „ekonominius nusikaltimus“, dalijasi savo istorijomis.

Pirmasis sako: „Aš savo prekes pardavinėjau brangiau nei konkurentai, todėl buvau apkaltintas viršpelniais ir nuteistas už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, rinkos monopolizavimą ir vartotojų išnaudojimą“.

Antrasis sako: „Aš savo prekes pardavinėjau pigiau nei konkurentai, todėl buvau nuteistas už grobuonišką elgesį rinkoje, kainų dempingą ir bandymą nesąžiningais veiksmais išstumti konkurentus iš rinkos“.

Trečiasis kalinys sako: „Aš savo prekes pardavinėjau ta pačia kaina kaip ir konkurentai, todėl buvau nuteistas už kartelinį susitarimą“⁴.

I. NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS SAMPRATA

Terminas „konkurencija“ kilęs iš lotyniško žodžio *concurrentia*, reiškiančio susidūrimą, varžymą⁵. Konkurencija, kaip sąvoka aptinkama ne tik teisės literatūroje, bet ir ekonomikoje. Tai parodo, kad konkurencijos sąvoka gali būti įvairiai traktuojama ir interpretuojama. Pateiksime keletą požiūrių, išreiškiančių nuomonę apie konkurenciją.

Ekonomikos moksle „konkurencija (angl. competition) – toks reiškinys, kai firmos konkuruoja viena su kita dėl savo prekių pirkėjų (ryški firmų kova, remiantis kainų skirtumais, prekių įvairovės būdais ir t.t.)“⁶. Lietuvos ekonomistės R. Vainienės požiūriu konkurencija – tai padėtis rinkoje, kai nė vienas iš rinkos dalyvių negali taikyti monopolinės kainos dėl to, kad rinkoje veikia keli pirkėjai ar pardavėjai⁷. Lietuvos mokslininkų V. Snieškos ir V. Kvainauskaitės darbuose „konkurencija – tai keleto asmenų rungtyniavimas siekiant to paties tikslo“⁸. Taigi, galima teigti, jog konkurencija ekonomikoje suprantama kaip varžybos, kurių metu juridiniai ir fiziniai asmenys, užsiimantys verslu ir nepriklausomai veikdami rinkoje, riboja vienas kito galimybes dominuoti toje rinkoje, skatina vartotojams reikalingų prekių bei paslaugų

⁴ Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Pranešimas spaudai „LLRI siūlo švelninti konkurencijos teisės taisykles“. Prieiga per internetą // http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NTtXWYSLow0J:www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/analize_konkurencijos_teise_ir_jos_taikymas_lietuvoje/3407+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt ; prisijungimo laikas 2013-05-12.

⁵ Navickas V. Konkurencingumo metodologiniai kriterijai ir jų taikymo praktika. Lietuvos ekonomikos konkurencingumas ir socialinė sanglauda // Mokslinių straipsnių rinkinys (VII). Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2010. P. 96.

⁶ Pupkis A., Vaitkevičius S., Kaulakienė A. ir kt. Ekonomikos terminų žodynas: vertimas iš anglų kalbos leidinio. Vilnius: Baltijos bisnis, 1994. P. 117.

⁷ Vainienė R. Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius: TYTO ALBA, 2008. P. 139.

⁸ Kvainauskaitė V., Snieška V. Konkurencinės rinkos paklausos vetinimas ir prognozavimas. Kaunas: Technologija, 2003. P. 29.

gamybą ir siekimą didinti jos efektyvumą⁹. Ekonomikoje konkurencija siejama su rinkos dalyvių elgsena, varžymusi tarpusavyje, ekonominiu efektyvumu. Ekonomikoje konkurencija vertinama kaip teigiamas reiškinys, nes tik konkurencingos įmonės gali veikti rinkoje, o kartu geriausiomis sąlygomis gaminti ir teikti paslaugas, kurios tenkintų rinkų poreikius¹⁰.

Konkurencijos teisės plotmėje konkurencija skatina ekonomikos ir kultūros plėtotę, verčia gerinti gaminių kokybę ir kt.¹¹. Anot autorių I. Vėgėlės¹², R. Stanikūno¹³, konkurencija skatina rinkos integraciją, ekonominę laisvę, vartotojų gerovę, ekonomikos efektyvumą ir atlieka kitas naudingas funkcijas, bet tik tokiu atveju, kai yra elgiamasi sąžiningai, nenukrypstant nuo teisės aktų normų ir sukurtų bendro pobūdžio taisyklių. Atskirais atvejais konkurencija gali būti nenaudinga ir netinkama, turinti įtakos nesąžiningo konkuravimo prielaidų atsiradimui. Lietuvos teismų praktikoje randamas toks konkurencijos apibrėžimas: „Konkurencija – tai procesas, kurio metu vyksta varžymasis dėl ekonominės naudos, nors ekonominė nauda ne visada gali būti susijusi tik su didesnio pelno gavimu“¹⁴. Teismų praktikoje akcentuojamas konkurencijos tikslas, nesusijęs su nauda vartotojams ar kitiems ūkio subjektams, nes konkurencijos teisės normomis siekiama užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę¹⁵. Konkurencijos teisės prasme konkuravimas yra tokia veikla, kurią kvalifikavus kaip nesąžiningą, svarbu įvardinti teisės aktuose ir uždrausti. Konkurencijos teisėje kalbama apie konkuravimą daugiau kaip apie saugomą interesą.

Nesvarbu kokių tikslų siekia ūkio subjektai konkuruodami, kiekvienas iš jų renkasi savo būdus kaip to pasiekti. Čia ir būtų galima išskirti dvejopą konkurenciją: sąžiningą, tarnaujančią bendrai tautos gerovei¹⁶, ir priešingą jai – nesąžiningą konkuravimą. Sąžininga konkurencija pasižymi vien teigiamais bruožais ir nauda. Tuo tarpu nesąžiningos konkurencijos įsivyravimas atneša vien neigiamus padarinius: rinkos ir gamybos monopolizavimą, sąžiningos konkurencijos laisvės ribojimą¹⁷, pasireiškia kaip veiksmai, kurie prieštarauja ūkinės veiklos sąžiningai

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., 3K-3-472/2011.

¹⁰ Navickas V. Konkurencingumo metodologiniai kriterijai ir jų taikymo praktika. Lietuvos ekonomikos konkurencingumas ir socialinė sanglauda // Mokslinių straipsnių rinkinys (VII). Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2010. P. 98.

¹¹ Vaitkevičiūtė V. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: ŽODYNAS, 2007. P. 581.

¹² Vėgėlė I. Europos Sąjungos teisė. Vidaus rinkos laisvės, konkurencijos ir teisės derinimas. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2011.

¹³ Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009.

¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., Nr. 3K-3-472/2011.

¹⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

¹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija, 46 str. // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

¹⁷ Ten pat.

praktikai ir geriems papročiams¹⁸. Šioje vietoje ekonomikos mokslas baigiasi, o konkurencijos teisė ima veikti.

Apibendrinant galima būtų teigti, kad tiek ekonomikos, tiek teisės mokslas kalba panašiai apie tokį rinkoje sutinkamą reiškinį kaip konkurencija. Nors ekonomikoje konkurencija pasižymi daugiau teigiamais bruožais ir yra skatintinas reiškinys, konkurencijos teisės normomis bandoma užtikrinti, kad toji konkurencija būtų veiksminga, laisva ir sąžininga. Tačiau reiktų pabrėžti dar vieną konkurencijos proceso bruožą - dinamiškumą. Daugelis ekonomikos mokslininkų sutinka, kad konkurencija yra sudėtingas reiškinys, kurį vertinant reikia atsižvelgti į sąlygas įvairiose visuomeninio gyvenimo srityse¹⁹. O veiksmingas tokių santykių reglamentavimas - dar sudėtingesnis procesas. Tad šiame darbe apžvelgsime kaip Lietuvos teisės kūrėjams pavyko įtvirtinti nesąžiningos konkurencijos reiškinį teisės aktuose ir teismų praktikoje.

Autorės nuomone magistrinio darbo temos „Nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo problemos“ nagrinėjimas ir išsami bei pagrįsta temos analizė neįmanoma be nuoseklios nesąžiningos konkurencijos sampratos atskleidimo Lietuvos teisės kontekste, kadangi skirtingi teisės aktai pateikia įvairialypes šios sąvokos puses ir pateikia skirtingą nesąžiningos konkurencijos turinį.

1. Nesąžiningos konkurencijos sąvokos įtvirtinimas Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose

Ūkio subjektai, siekdami sukurti konkurencingas sąlygas kitiems ūkio subjektams, negali elgtis laisvai ar savo nuožiūra. Ūkio subjektai privalo vadovautis tam tikromis taisyklėmis, įstatymais ir poįstatyminiais aktais, kurie draudžia monopolizuoti rinkas²⁰, draudžia nesąžiningą konkuravimą, piktnaudžiavimą rinkoje dominuojančia padėtimi arba sudarinėti susitarimus, kurie galėtų riboti, iškreipti konkurenciją²¹. Konkurencija vaidina svarbų vaidmenį ne tik verslo srityje dirbančių įmonių, valstybinių įmonių, bet ir eilinių vartotojų gyvenime, tad šio nesąžiningos konkurencijos instituto reglamentavimas ir teisingas šio instituto supratimas bei vertinimas daro didžiulę įtaką mūsų kasdieniame gyvenime.

¹⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

¹⁹ Navickas V. Konkurencingumo metodologiniai kriterijai ir jų taikymo praktika. Lietuvos ekonomikos konkurencingumas ir socialinė sanglauda // Mokslinių straipsnių rinkinys (VII). Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2010. P. 97.

²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

²¹ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

Svarbiausius apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos instituto klausimus, tokius kaip sąvokos išaiškinimas, taikymas, žalos atlyginimas ir pan., reguliuoja LR KĮ, Konstitucija, Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas (toliau - CK), tiesiogiai taikomi Europos Sąjungos teisės aktai, kiti specialieji įstatymai (Lietuvos Respublikos Reklamos įstatymas (- toliau RĮ), Lietuvos Respublikos Elektroninių ryšių įstatymas („veiksminga konkurencija“²²) ir kt.).

Šiame darbo skyriuje plačiau nagrinėjami Lietuvos Respublikos teisės aktai: LR KĮ ir Konstitucija kaip reikšmingiausi teisės aktai apsaugos nuo nesąžiningo konkuravimo kvalifikavime ir sąvokos išaiškiniame Lietuvoje.

1.1. Nesąžiningos konkurencijos sąvoka Lietuvos Respublikos Konstitucijoje

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau - Konstitucinis Teismas) viename iš savo nutarimų yra nurodęs, kad vieni konstituciniai principai yra įtvirtinti *expressis verbis* konstitucinėse normose, kiti, išvedami iš konstitucinių normų, principų, iš konstitucinio teisinio reguliavimo visumos, iš Konstitucijos, kaip visai teisės sistemai gaires nubrėžiančio akto, prasmės²³. Kiekvieno teisės instituto atitikties Konstitucijai turi būti vertinama pagal tai, kaip tas institutas atitinka konstitucinius teisinės valstybės principus²⁴.

Konstitucijos, kaip pagrindinio ir svarbiausio Lietuvos įstatymo (Konstitucija primena įstatymą, tačiau pagal esmę ir prasmę ji yra aukščiausioji teisė, visų teisės aktų teisiškumo matas²⁵) nuostatos įtvirtina, kad Konstitucijoje skelbiami principai yra palankūs bet kokiai ūkinei veiklai²⁶. Konstitucijos 46 str. skelbia: „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Valstybė gina vartotojo interesus.“²⁷ Konstitucija turi būti aiškinama kaip visuma: visų Konstitucijos dalių nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo, jose įtvirtinti

²² Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 69-2382.

²³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 186 „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 181-6708.

²⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas Nr. 43 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 259 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 42-1345.

²⁵ Prof. Dr. Kūris E. Konstitucinė justicija Lietuvoje: pirmasis dešimtmetis // Justitia. 2003, Nr. 3-4. P. 45-46.

²⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija, 46 str. // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

²⁷ Ten pat.

principai yra tarpusavyje suderinti, tarp jų yra pusiausvyra, kiekvienas iš šių konstitucinių principų turi būti aiškinamas nepaneigiant kito konstitucinio principo²⁸.

Prie efektyvaus rinkos ūkio funkcionavimo prisideda šių konstitucinių principų įgyvendinimas. Akivaizdu, kad Konstitucija pasisako už sąžiningą konkuravimą, nes tik toks veikimas naudingas visiems ūkio subjektams ir apskritai rinkos dalyviams (visuomenei ir ypačiai vartotojams). Pats nesąžiningos konkurencijos įprasminimas Konstitucijoje pateikiamas, kaip nesąžiningos konkurencijos antonimas - „sąžininga konkurencija“. Konstitucijoje įtvirtintas nesąžiningos konkurencijos instituto turinys susideda iš dviejų, tarpusavyje susijusių dalių: gamybos ir rinkos monopolizavimo, sąžiningos konkurencijos laisvės²⁹. Tolimesnėse dalyse apžvelgsime nesąžiningos konkurencijos turinį, sutinkamą Konstitucijoje.

1.1.1. Draudimas monopolizuoti rinką

Pirmiausia, nesąžiningos konkurencijos turinys susideda iš rinkos monopolizavimo. Žodis *monopolija* (*monopōlia*) yra graikų kilmės ir reiškia vieną pardavėją. Tarptautinių žodžių žodynas šią sąvoką apibūdina tokiais žodžiais: „didelis kapitalistinio ūkio vienetas arba tokių vienetų junginys, neturintis rinkoje konkurentų ir todėl galintis diktuoti kainas“³⁰.

Konstitucijos 46 str. nuostatoje „įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę“ aiškiai išreikštas monopolijos draudimas. Negalima įvesti monopolio, ūkio subjektui suteikiant išimtinių teisių veikti kurioje nors ūkio srityje, dėl ko ta sritis būtų monopolizuota³¹. Tačiau draudimas monopolizuoti gamybą ir rinką nereiškia, kad draudžiama tam tikromis aplinkybėmis įstatyme konstatuoti monopolijos konkrečioje ūkinės

²⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 "Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 15-465.

²⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

³⁰ Vyriausioji enciklopedijų redakcija. Tarptautinių žodžių žodynas, 2010-2013. Prieiga per internetą // <http://www.tzz.lt/m/monopolija>, prisijungimo laikas: 2013-06-01.

³¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 "Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 15-465.

veiklos srityje buvimą ar kitaip atspindėti faktinius monopolinius santykius ir juos atitinkamai reguliuoti³². O kad būtų užkirstas kelias valstybė turi teisinėmis priemonėmis riboti monopolinių tendencijų atsiradimą³³. Tokiu atveju, kai monopolija jau yra susidariusi, valstybė monopolinę ūkinę veiklą reguliuoja įstatyme nustatydamas atitinkamus reikalavimus monopolistui, o kartu įtvirtindama vartotojų interesų gynimo instrumentus: tai diskriminacinių kainų nustatymo ribojimas, monopolinės rinkos prekių kainų dydžių, tarifų valstybinis reglamentavimas, prekių kokybės, kitų reikalavimų monopoliniam ūkio subjektui nustatymas ir pan.³⁴

Įmonės rinkos galia visuomet kelia konkurencijos analizės specialistams didžiulį susirūpinimą. Monopolijos sąvoka priešinama su konkurencija. Konkurencija gerai. Monopolija – įmonė, kuri yra vienintelė produkcijos pardavėja, esant daugeliui produkcijos pirkėjų, - blogai³⁵. Daugelis autorių literatūroje išreiškia nuomonę, kad monopolija žaloja konkurenciją, tačiau neužsimenama, kad monopolininku tampama nesąžiningais konkuravimo veiksmais. Faktiškai kiekvienas įstatyminis mainų laisvės ar konkurencijos suvaržymas kuria monopolinę situaciją: licencijos, patentai, muitai, subsidijos ir t.t. įmonėms suteikia apsaugą nuo konkurencijos ir šiais aspektais padaro jas monopolinėmis³⁶. Visos šios priemonės yra teisėtos ir sąžiningos, tad jomis gali pasinaudoti kiekvienas rinkos subjektas, siekdamas įsitvirtinti rinkoje. Taigi akivaizdu, kad ne visais atvejais nesąžiningos konkurencijos pasekmė yra monopolinės įmonės ar rinkos įsivyravimas. Akivaizdu, kad valdžios siekis reguliuoti ūkinę veiklą privilegijomis ar tam tikrais apribojimais gali nulemti tokių monopolijų susikūrimą.

Kitas svarbus aspektas apie rinkos monopolizavimą, kad tai laikoma konkuravimo galimybės sumažėjimo priežastimi, todėl konkurencija iš atitinkamos rinkos apskritai gali būti pašalinta³⁷. Laikomasi nuomonės, kad monopolijų srityje dirbtinai kurti konkurenciją nėra nei ekonominės naudos, nei prasmės, nes tokios rinkos bruožas – konkurencijos tarp gamintojų

³² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių "Būtingės nafta", "Mažeikių nafta" ir "Naftotiekis" reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 27-1098.

³³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 85-2548.

³⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. gruodžio 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 15 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 140-5569.

³⁵ Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009. P. 69.

³⁶ Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Konkurencija, monopolija ir karteliai. Vilnius: Lietuvos laisvosios rinkos institutas, 2010. P. 67.

³⁷ Lietuvos Respublikos Prezidento 2011 m. vasario 17 d. aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 2, 3, 20, 22, 28 IR 31 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 4.84 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 224, 259¹ straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 99¹¹ straipsniu įstatymo projekto“ // Valstybės žinios. 2011, Nr. 1K-609.

nebuvimas³⁸. Visa tai veda prie vienos išvados, kad atsiradus monopolinei rinkai ir joje veikiant vienam subjektui – konkurencijos kaip tokios, išvis nelieka. Kur yra konkurencija, ten yra ir nesąžininga konkurencija³⁹. Užsienio autoriai pritaria nuomonei, kad nesąžiningai konkurencijai atsirasti pagrindinė prielaida yra pačios konkurencijos egzistavimas. Tad vargu, ar galima kalbėti apie nesąžiningą konkurenciją, jeigu monopolinininkės valdomoje rinkoje konkurencija apskritai nustoja egzistuoti.

Galima būtų teigti, jog įstatymo leidejo draudimas kurti monopolijas, tuo pačiu turėtų užtikrinti, kad įstatymu nebūtų sukurtos sąlygos monopolizavimui. Tokią mintį buvo išreiškęs ir Konstitucinis Teismas savo nutarime skelbęs, kad „pagal Konstituciją monopolio įvedimas – tai nepagrįstas privilegijų teikimas tam tikram ūkio subjektui (jų grupei), kartu ir kitų ūkio subjektų diskriminavimas, jų ūkinės veiklos laisvės ribojimas“⁴⁰. Anot F. Hayeko, „žalingas yra ne monopolis, o tik konkurencijos šalinimas“⁴¹. Būtų galima išskirti monopolijos reiškinių dvejopai: pirmiausia, monopolijų steigimas valstybės valdžios valia, jų suteiktų privilegijų ir apribojimų pagalba; antrasis – draudžiamas dėl savo neigiamų tikslų – konkurencijos toje srityje pašalinimo.

Atsižvelgus į tai, kad apie monopolijų draudimą kalbama tik Konstitucijoje, o LR KĮ nuostatose nedetalizuojamas toks draudimas, manytina, kad monopolijų draudimas neturėtų būti naudojamas, siekiant atskleisti nesąžiningos konkurencijos reikšmę. Norėtųsi pabrėžti, kad Konstitucijoje pateiktas monopolijų draudimo turinys nepaaiškina tikrojo nesąžiningos konkurencijos instituto, tinkamai neatskleidžia nesąžiningos konkurencijos sąvokos, nes vienas iš kriterijų nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimui yra konkurencijos rinkoje egzistavimas. Tuo tarpu svarbu pažymėti, kad monopolinės įmonės ar rinkos bruožas – konkurencijos nebuvimas.

1.1.2. Sąžiningos konkurencijos laisvė

Aptarus monopolijų vaidmenį, atskleidžiant nesąžiningos konkurencijos turinį, svarbu išanalizuoti Konstitucijos 46 str. 4 d., teigiančią, kad „įstatymas saugo sąžiningos konkurencijos

³⁸ Davulis G. Ekonomikos teorija. Vilnius: LEIDYKLA, 2009. P. 116.

³⁹ Frauke Henning-Bodewig. International Handbook on Unfair Competition. Munchen: GmbH & Co, 2013. P. 1.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 "Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 15-465.

⁴¹ Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Konkurencija, monopolija ir karteliai. Vilnius: Lietuvos laisvosios rinkos institutas, 2010. P. 66.

laisvę⁴². Sąžiningos konkurencijos principas – vienas iš Konstitucijoje įtvirtintų konstitucinių principų, reiškiančių nesąžiningos konkurencijos draudimą.

Sąžiningos konkurencijos apsauga – konstitucinė vertybė⁴³. Sąžininga ir laisva konkurencija rinkose – visuotinė vertybė, garantuojanti konstitucinę ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą, sudaranti vartotojų gerovės ir ekonomikos augimo sąlygas. Vadinasi, nesąžiningos konkurencijos kovos būdai ir priemonės, kuriuos panaudojant nepagrįstai yra suvaržoma ir apsunkinama kitų ūkio subjektų veiklos laisvė arba sukeliama painiava ar klaidinami vartotojai, - draudžiami⁴⁴. Prof. Dr. E. Kūris išskiria ūkio subjektų laisvės suvaržymą ir vartotojų klaidinimą, kurie atspindi nesąžiningos konkurencijos turinį, tačiau, darbo autorės manymu, tokių nuostatų pateikimas yra neapibrėžtas ir nepakankamas nesąžiningo konkuravimo turinio kvalifikavimui.

Toliau studijuojant Konstitucijos normos prasmę, kyla keletas svarbių klausimų: kokiems subjektams garantuojamas laisvos konkurencijos principas, kur yra toji riba tarp sąžiningos ir nesąžiningos konkurencijos? Pati Konstitucija atsako taip: nuo nesąžiningos konkurencijos saugomas tautos ūkis ir vartotojų gerovė⁴⁵ - teisinga, kad tiek vienai, tiek kitai pusei konkurencijos trikdymas, o gal teisingiau suvaržymas, naudos neatneša. Ieškant atsakymo Konstitucinio Teismo nutarimuose, kas yra toji „sąžiningos konkurencijos laisvė“, kurią gina pagrindinis šalies įstatymas, vieningos nuomonės nerandama. Būtų galima išskirti net keletą principų, kurie apibūdintų šių sąvokų reikšmę.

Pirmiausia, būtų galima išskirti „ūkinės veiklos laisvę ir laisvę konkuruoti“. Konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos samprata suponuoja tokį ūkinės veiklos teisinį reguliavimą, kai ūkio subjektai, laisvai veikdami rinkoje, varžosi vieni su kitais lygiais teisiniais pagrindais, kai jie savarankiškai priima sprendimus ir nepriklauso vieni nuo kitų, kai vieniems ūkio subjektams neleidžiama neleistiniais būdais riboti kitų ūkio subjektų, veikiančių toje pačioje rinkoje, veiklos laisvės, kai kurio nors ūkio subjekto (subjektų) vyraujanti padėtis tam tikroje rinkoje, jeigu ji natūraliai susiklostė, nesudaro prielaidų atitinkamai ūkio subjektui (subjektams) ja piktnaudžiauti, iškreipti konkurencijos santykius, neoficialiais susitarimais pasidalyti rinką teritoriniu ar kuriuo nors kitu pagrindu, neįleisti į šią rinką kitų ūkio subjektų, bandyti neleistiniais būdais juos išstumti iš rinkos arba kitaip neteisėtai riboti jų laisvos konkurencijos galimybes⁴⁶. Tačiau asmens ūkinės veiklos laisvė savaime negarantuoja konkurencijos, todėl

⁴² Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

⁴³ Dr. Kūris. E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras) // Jurisprudencija. 2005, T. 64(56). P. 63.

⁴⁴ Teisės institutas. Konstitucijos komentaras / 1 dalis. 2000: JpĮ. P. 404.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

⁴⁶ Dr. Kūris. E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras) // Jurisprudencija. 2005, T. 64(56). P. 63.

valstybė turi saugoti sąžiningą konkurenciją⁴⁷. Kaip buvo analizuota ankstesnėje dalyje ne visais atvejais valdžios įsikišimas sudaro tinkamas sąlygas konkuruoti, priešingai – pasitaiko atvejų, kai konkurencija pašalinama, o, darbo autorės nuomone, monopolizavimas neturėtų būti siejamas su nesąžininga konkurencija.

Antruoju aspektu norėtusi išskirti „sąžiningumo“ ir jam priešingą „nesąžiningumo“ principą konkurencijoje. Tai vertinamasis kriterijus, kuris kiekvienu atveju yra individualus. Sąžiningumas, kaip konkurencijos teisės tikslas, nėra visuotinai pripažintas ir jo prasmė nėra aiškiai apibrėžta⁴⁸. Civilinėje teisėje pateiktas „sąžiningumo požymis, nes sąžiningu laikomas tas, kuris elgiasi teisingai, t. y. pagal teisės aktų, gerų papročių ir moralės reikalavimus“⁴⁹. Šitas imperatyvas įgalina konkuruojančius ūkio subjektus savo teises ir pareigas įgyvendinti laikantis įstatymų, gerbiant bendro pobūdžio taisykles ir geros moralės principus, bei veikti sąžiningai kitų ūkio subjektų atžvilgiu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau - LAT) apie sąžiningumo aspektą yra pasisakęs taip: „sąžiningumas – tai vertybinis teisinių santykių subjekto elgesio matas, nustatomas pagal objektyvųjį ir subjektyvųjį kriterijus. Objektyvioju požiūriu sąžiningumas suprantamas kaip rūpestingas, apdairus ir atidus elgesys. Subjektyvioju požiūriu sąžiningumas nusako teisinių santykių subjekto vidinius motyvacinis veiksnis konkrečioje situacijoje, be kita ko, veikiamus subjektą individualizuojančių savybių, pavyzdžiui: jei tai fizinis asmuo - jo amžiaus, išsimokslinimo, praktinių įgūdžių ir pan., jei tai juridinis asmuo – veiklos pobūdžio, jos ypatybių, verslo patirties ir t. t. Sąžiningumas konkrečioje situacijoje yra fakto klausimas, tačiau reikalavimai jo turiniui gali skirtis, priklausomai nuo to, kokie sandoriai yra sudaromi ir kokioje situacijoje asmenys veikia. Tokiu atveju turi būti nustatinėjami faktai, patvirtinantys asmenų nesąžiningumą, kurį būtina įrodyti konkrečiais faktais“⁵⁰.

Dėl sąžiningos konkurencijos kyla daug neaiškumų, nes sunku rasti vieną konkurencijos sąžiningumo vertinimo vardiklį, ypač todėl, kad remiamasi subjektyviu kriterijumi – sąžiningumu. Itin dažnai sąžiningos konkurencijos pavadinimas slepia įvairius sprendimus, ribojančius laisvąją konkurenciją⁵¹. Konstitucijoje pateiktos normos prasme, sąžiningumas lemia tą ribą, kurią peržengus konkurencija tampa nesąžininga, o nei teisės aktai, nei poįstatyminiai

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 85–2548.

⁴⁸ Prof. David J. Gerber. FAIRNESS IN COMPETITION LAW: EUROPEAN AND U.S. EXPERIENCE. Prieiga per internetą // http://www.kyotogakuen.ac.jp/o_ied/information/fairness_in_competition_law.pdf, prisijungimo laikas: 2013-08-12.

⁴⁹ Baranauskas, E., Karulaitytė-Kvainauskienė I., Kiršienė J. Ir kt. Civilinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007. P. 80.

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Eiginta“ v. „Multiimpex“, Nr. 3K-3-449/2010.

⁵¹ Vainienė R. Sąžininga konkurencija. Prieiga per internetą // <http://zodynas.vz.lt/Sazininga-konkurencija>, prisijungimo laikas: 2013-08-15.

teisės aktai neapibrėžia kriterijų, kurie padėtų įvertinti ir kvalifikuoti nesąžiningus veiksmus konkurencijoje, todėl tokio mato įvedimas sukelia dar daugiau painiavos ir neaiškumų.

Taigi apibendrinant sąžiningumo principo pasirinkimą konkurencijoje, neaišku, kuri sąžiningumo pusė nesąžingos konkurencijos atveju yra svarbesnė, ar turi galioti abi sąžiningumo pusės: pirmoji - subjektyvioji, susijusi su konkurencijos dalyvio subjektiškumu (kuris vertinamas kaip subjekto vidiniai veiksmai ir jo savybės), ar objektyvioji pusė, išreiškiama veiksmais, kurie turėtų atitikti teisės aktus, etikos normas, elgesio taisykles, garantuojančias laisvę kurti savo verslą, laisvę, laisvę pasirinkti konkuravimo priemones, skatinti konkurencingumą ir pan.

Taigi darome išvadą, kad apsaugos nuo nesąžingos konkurencijos pirminiu šaltiniu tapusi Konstitucija savo 46 str. įtvirtina du konstitucinius principus: monopolijų draudimą ir sąžingos konkurencijos laisvę. Literatūroje draudimas monopolizuoti gamybą ir rinką paprastai yra siejamas su sąžingos konkurencijos laisvės apsauga, tačiau sąžingos konkurencijos laisvės apsaugos principas gali būti suprantamas ir kaip savarankiškas principas⁵², o saugoti sąžingos konkurencijos laisvę - valstybės konstitucinė priedermė⁵³. Svarbu paminėti ir tai, kad įstatymo leidėjas yra Konstitucijos įpareigotas įstatymuose nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų ne tik saugojama sąžininga konkurencija, bet ir rūpinamasi, kad gamyba ir rinka nebūtų monopolizuotos⁵⁴. O kaip jau buvo minėta, literatūroje monopolijų atsiradimas siejamas ne tik su rinkos iškreipimu, bet tam tikrais atvejais monopolijų susikūrimą nulemia ir valdžios siekis reguliuoti ūkinę veiklą privilegijomis ar tam tikrais apribojimais (kas draudžiama nėra). Tačiau svarbu nepamiršti, kad daugelio valstybių įstatymai riboja monopolijų kūrimąsi ir siekia užtikrinti sąžiningą konkurenciją rinkoje⁵⁵.

⁵² Birmontienė T., Bubnys A., Buišienė O. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. P. 851.

⁵³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 8 dalies (2004 m. kovo 9 d. redakcija), 34 straipsnio 17 dalies (2004 m. kovo 9 d., 2006 m. balandžio 25 d. redakcijos), 41 straipsnio (2004 m. kovo 9 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 618 "Dėl Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių ir Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse taisyklių patvirtinimo" patvirtintų Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių 28.5, 51.5 punktų (2004 m. gegužės 20 d. redakcija), 51 punkto (2004 m. gegužės 20 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2004 m. kovo 9 d., 2006 m. balandžio 25 d. redakcijos), šių taisyklių 51 punkto (2006 m. spalio 17 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2006 m. balandžio 25 d. redakcija), taip pat šių taisyklių 51 punkto (2007 m. gegužės 2 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2006 m. balandžio 25 d., 2007 m. birželio 21 d. redakcijos)“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-349.

⁵⁴ Birmontienė T., Bubnys A., Buišienė O. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. P. 853.

⁵⁵ Ten pat, P. 854.

1.2. Nesąžininga konkurencija Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatyme

Šią darbo dalį norėtusi pradėti Konstitucinio Teismo nutarimo žodžiais, teigiančiais, jog Konstitucija – kaip pagrindinis šalies įstatymas, nubrėžia gaires kitiems teisės aktams⁵⁶. Konstitucija laikoma ne tik pagrindiniu šalies įstatymu svarbiu įstatymų leidyboje bei teisėkūroje, kaip pasakytų Prof. Dr. E. Kūris – tai aukščiausiaji teisė⁵⁷.

Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalies formuluotė „įstatymas <...> saugo sąžiningos konkurencijos laisvę“ reiškia, kad santykiai, susiję su konkuravimo sąlygų tam tikroje rinkoje (tam tikrame ūkio sektoriuje) nustatymu, turi būti reguliuojami įstatymu. Tokios sąlygos negali būti nustatomos poįstatyminiu teisės aktu⁵⁸. Lietuva tarsi suvokdama būtinybę išplėsti sąžiningos konkurencijos apsaugos užtikrinimą, išplėtė nesąžiningos konkurencijos apsaugos kvalifikavimą pasitelkdama kitą įstatymą – LR KĮ. Aiškesnį ir išsamesnį nesąžiningo konkuravimo veiksmų teisinį reguliavimą turėjo įtvirtinti šis įstatymas.

Ūkio subjektai siekdami įsitvirtinti rinkoje ar užvaldyti jos dalį, pasitelkia vieną iš konkurencijos instrumentų. Todėl nenorėdami pažeisti galiojančių įstatymų bei siekdami apsaugoti savo interesus, jie turėtų žinoti, kaip konkuruoti Lietuvos įstatymai draudžia. LR KĮ pratęsdamas nesąžiningos konkurencijos reglamentavimą, pačios nesąžiningos konkurencijos sąvokos kaip tokios, nepateikia. LR KĮ tik skelbia, kad šio įstatymo tikslas - saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę Lietuvos Respublikoje⁵⁹. Šiuo savo tikslo numatymu įstatymas pratęsia Konstitucijos nuostatas ir numato vieną svarbiausių savo veikimo krypčių – apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos užtikrinimą.

Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos institutas įtvirtintas LR KĮ III skyriuje „Nesąžininga konkurencija“, kur ūkio subjektams draudžiama atlikti veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją⁶⁰, neatsižvelgiant į ūkinės veiklos pobūdį bei numatant tam tikras išimtis.

Plačiuoju požiūriu nesąžiningos konkurencijos sąvoka atskleidžiama Konstitucijoje. LR KĮ priešingai nei Konstitucija, nesąžiningos konkurencijos sąvoką susiaurina, pateikdamas pavyzdinį nesąžiningos konkurencijos veiksmų sąrašą. LR KĮ nurodyta, kad ūkio subjektams draudžiama atlikti bet kuriuos veiksmus, prieštaraujančius ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 186 „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 181-6708.

⁵⁷ Prof. Dr. Kūris E. Konstitucinė justicija Lietuvoje: pirmasis dešimtmetis // Justitia. 2003, T. 3-4. P. 45.

⁵⁸ Dr. Kūris. E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras) // Jurisprudencija. 2005, T. 64(56). P. 64.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 1 str. 1 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁶⁰ Ten pat, 15 str. 1 d.

geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti⁶¹. Siekdami įsigilinti į LR KĮ pateiktą nesąžiningos konkurencijos turinį, išskiriame dvi atskiras sąlygas, kuriomis įvardijami draudžiami veiksmai, padedantys nustatyti nesąžiningo konkuravimo atvejus.

1.2.1. Veiksmai, prieštaraujantys ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams

LR KĮ 15 str. 1 d. įtvirtinta bendroji nuostata, pagal kurią nesąžininga konkurencija pripažįstami bet kokie veiksmai, jeigu jie atitinka priešingumo „ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams“⁶² kriterijų. LR KĮ kaip pagrindinis įstatymas, santykiuose, kuriuose pagrindinis elementas konkurencija, taikomas įvairioms ūkio ir veiklos sferoms⁶³. Nors LR KĮ pateikia nesąžiningos konkurencijos atvejus, bet nustatinėję, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistos konkurenciją reglamentuojančios teisės normos, neapsiribojama šiuo sąrašu⁶⁴. Tokių nuostatų įvedimas išplečia konkurencijos teisės veikimo ribas, apimdamas ne tik intelektinės nuosavybės, bet ir vartotojų, verslo subjektų saugomus interesus ir teises, o keičiantis ekonominėms sąlygoms ir visapusiškai tobulėjant ūkio subjektams, kinta rinkos sąlygos, pačios konkurencijos ir nesąžiningos konkurencijos suvokimas. Dėl to nesąžiningos konkurencijos veiksmų sąrašas ateityje galėtų dar pildytis ir kisti.

Pirmiausia veiksmai turi prieštarauti ūkinės veiklos sąžiningai praktikai. Todėl pripažįstant, jog ūkio subjekto atliekami veiksmai yra nesąžiningos konkurencijos veiksmai pagal LR KĮ 15 str., turi būti nustatyta, kad šie veiksmai neatitinka ūkinėje veikloje susiformavusios sąžiningos praktikos bei gerų papročių, t.y. tokių elgesio taisyklių, kurios nėra įtvirtintos galiojančiuose norminiuose teisės aktuose⁶⁵. LR KĮ pateiktas pavyzdinis sąrašas nesąžiningų veiksmų, kaip jau žinome, nėra baigtinis, o tik pavyzdinis, kuriame nustatyti pagrindiniai atvejai, su kuriais buvo susidurta teismų praktikoje. Vien dėl šių aplinkybių sąžininga praktika ir geri papročiai tampa vertinamąja norma, kuri neturi vieningų kriterijų. Vienu atveju tinkama ir sąžininga praktika būtų nesikišimas į veikiančio ūkio subjekto vidaus

⁶¹ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 15 str. 1 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁶² Ten pat.

⁶³ Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009. P. 15.

⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. balandžio 25 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 3 K-3-223/2005.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2010 m. liepos 15 d. nutarimas „Dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl UAB „Viginta“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 straipsnio reikalavimams“, Nr. 1S-138.

reikalus⁶⁶, protingos pastangos išsaugoti komercinės paslapties slaptumą⁶⁷, kitu atveju – ūkio subjekto, turintį teisėtą lūkestį į teisių apsaugą, veiksmų laisvė⁶⁸, teisėtas žymens vartojimo įgyjamas⁶⁹ ir pan. Paprotys yra apibrėžiamas kaip pasikartojantis, dažnai nesąmoningas elgesio modelis, įgytas dažno kartojimo pagrindu⁷⁰. Nors teismų praktika neišskiria vieno bendro kriterijaus, kurio veiksmai pažeistų sąžiningą praktiką ar gerus papročius, būtų galima įvardinti vieną bendrą požymį tokio principo įgyvendinimui – tai pastovumas, nusistovėjusi tam tikra tvarka ūkio subjekto veikloje. Kiekvienas atvejis teismui tampa individualus ir norma sukonkretinama tik tam tikroje byloje, išsiaiškinus visų aplinkybių visumą, nes teismų vaidmuo laikytinas itin reikšmingu, kaip galinčiu lanksčiau ir operatyviau reaguoti į santykių ypatumus, poreikio kitimą ir socio-ekonominės padėties kaitą.

LR KĮ normoje įtvirtintas „sąžiningumo“ principas, kuris aptinkamas Konstitucijoje, teismų praktikoje. Norėtusi pabrėžti, kad nesąžiningos konkurencijos veiksmai, paprastai pasižymi ne tik nesąžiningumu, bet ir apgaule, sukčiavimu ar spaudimu, arba prieštaravimu viešajai tvarkai dėl savo polinkio varžyti konkurenciją⁷¹. Sąžininga praktika ir geri papročiai neturėtų būti suprantami kaip vien veiksmų atitikimas teisės aktams ar bendro pobūdžio taisyklėms. Taigi galima daryti išvadą, kad vien tokia aplinkybė, jog tam tikri ūkio subjekto veiksmai galėjo pažeisti specialių teisės aktų nuostatas, savaime negali būti laikoma pakankamu pagrindu įtarti, kad tokie veiksmai laikytini nesąžiningos konkurencijos veiksmais⁷² LR KĮ 15 str. prasme.

„Sąžiningai praktikai ir geriems papročiams prieštaraujančių veiksmų“ sąvoka konkurencijos teisėje neapibrėžta, nekonkreči, neturi aiškių kriterijų, kuriuos būtų galima išskirti ir pritaikyti kiekvienu atveju, kai sprendžiamas klausimas dėl nesąžiningo konkuravimo veiksmų kvalifikavimo. Jeigu nebūtų pateiktas pavyzdinis sąrašas nesąžiningų veiksmų, remtis vien tokia norma būtų sudėtinga. Aplinkybė, kad sąrašas nėra baigtinis, šią normą leidžia aiškinti nevienareikšmiškai. Tokiu būdu įstatymo leidėjas tarsi bando užtikrinti, kad ir tos veikos, kurios

⁶⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 12 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 2A-464/2007.

⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 28 d. nutartis c. b. UAB „JG reklamos dovanos“ v. D. S. ir UAB „Verslo inkorporacijos centras“, Nr. 3K-3-377/2013.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2013 m. liepos 17 d. nutarimas „Dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl UAB „Viršuliškių būstas“ ir AB „Informacinio verslo paslaugų įmonė“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio reikalavimams“, Nr. 1S-102.

⁶⁹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 24 d. nutartis, c. b. M. J. v. D. G., Nr. 2A-370/2013.

⁷⁰ Bush H. The Competition Between Good and Bad Habits. Prieiga per internetą // <http://www.beingpoint.com/the-competition-of-good-and-bad-habits/>, prisijungimo laikas: 2013-08-12.

⁷¹ Kane S. Unfair Competition. Prieiga per internetą // <http://legalcareers.about.com/od/glossary/g/Unfaircompetition.htm>, prisijungimo laikas: 2013-08-15.

⁷² Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2011 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas „Dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl UAB „Labradoras“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 straipsnio reikalavimams“, 1S-167.

nera įvardintos kaip nesąžininga konkurencija, būtų kvalifikuojamos nesąžiningomis, o kartu būtų užtikrinta ūkio subjektų apsauga nuo tokių konkuravimo veiksmų. Tačiau, ar toks apibrėžimas neklaidina ūkio subjektų, kurie savo teises bando apginti nesąžiningos konkurencijos institutu?

Šalia bendros pareigos įvertinti ūkio subjekto veiksmų prieštaravimą sąžiningai verslo praktikai, įstatymo leidėjas įtvirtina pareigą įvertinti ir tai, ar ūkio subjekto veiksmai galimai atlikti, siekiant nesąžiningo konkuravimo.

1.2.2. Veiksmai, galintys pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti

LR KĮ 15 str. pateikdamas dar vieną kriterijų dėl nesąžiningų konkuravimo veiksmų kvalifikavimo, įtvirtina būtinybę įvertinti veiksmų pobūdį, ar tokie veiksmai gali pakenkti, kenkia kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti⁷³. Ši įstatymo normos dalis turi būti vertinama kartu su anksčiau aptartais veiksmais, kurie prieštarauja ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams⁷⁴. Antroji dalis tarsi dar viena būtina sąlyga, kad veiksmai būtų kvalifikuojami kaip nesąžiningi, nes juose numatomas tikslas konkuruoti.

Kadangi nesąžiningas elgesys gali riboti sąžiningų ūkio subjektų galimybes konkuruoti arba blogiausiu atveju juos visai išstumti iš rinkos, tokie veiksmai draudžiami įstatymu. Konkurencijos ribojimas LR KĮ prasme – tai veiksmai, sudarantys kliūtis konkuruoti atitinkamoje rinkoje ar galintys susilpninti, iškraipyti ar kitaip neigiamai paveikti konkurenciją⁷⁵. Tokius požymius atitinkantys veiksmai draudžiami, siekiant ginti Konstitucijos saugomas vertybes. O juk tokios pareigos, kylančios iš Konstitucijos, privalu laikytis visiems ūkio subjektams, vartotojams ir valstybės institucijoms.

Konkuruodami ūkio subjektai, vadovaujasi tam tikromis taisyklėmis, įstatymais, kurie draudžia savavališkai naudoti žymenis, kurie yra tapatūs ar panašūs į kitos įmonės pavadinimą, registruotą prekės ženklą ar neregistruotą plačiai žinomą prekės ženklą; pateikti klaidingą informaciją apie savo ar kitos įmonės prekių kiekį, kokybę, sudėtines dalis, vartojimo savybes, pagaminimo vietą, būdą, kainą ar nuslėpti riziką, susijusią su prekių vartojimu; taip pat draudžiama pateikti, naudoti informaciją, kuri yra kitos įmonės komercinė paslaptis ir pan.⁷⁶ Visus pavyzdinius nesąžiningos konkurencijos atvejus įvardija LR KĮ 15 str. 1 d. 1-7 p. LR KĮ 15 str. ūkio subjektams tik draudžia konkuruoti, atliekant nesąžiningus veiksmus, o ne apskritai

⁷³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁷⁴ Ten pat, 15 str. 1 d.

⁷⁵ Ten pat, 3 str. 5 d.

⁷⁶ Ten pat, 15 str.

konkuruoti. Kitoks LR KĮ nuostatų aiškinimas būtų nesuderinamas su Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. įtvirtintu ūkinės veiklos laisvės principu ir jame įtvirtintu imperatyvu saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę⁷⁷.

Teisė į ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą, kurią garantuoja Konstitucijos 46 str., kildintina iš asmens teisės į laisvę⁷⁸. Ši teisė taip pat susijusi su asmens judėjimo laisve, teise pasirinkti darbą bei verslą⁷⁹, ūkio subjekto teise pasirinkti veiklos vykdymo principus, metodus, naudojamus technologinius procesus – visa tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus⁸⁰. Ūkinės veiklos laisvė taip pat yra tiesiogiai susijusi ir su keturiomis pagrindinėmis ES laisvėmis – laisvu asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimu⁸¹. Tačiau šioje vietoje susiduriama su LR KĮ įtvirtintu ribojimu, kuriuo siekiama apsaugoti sąžiningą konkuravimą, sąžiningą verslo praktiką. Ir vėl Lietuvos įstatyme įtvirtinta dviprasmiška situacija: viename teisės akte garantuojama ūkinės veiklos laisvė, o kitas teisės aktas tokią laisvę riboja, nustatydamas atitinkamus kriterijus (pvz., draudimas buvusiai darbuotojai įkurti analogišką įmonę, kurioje buvo dirbta; draudimas siūlyti pereiti į konkuruojantį ūkio subjektą ir pan.). Veiksmai akivaizdžiai nesąžiningi tada, kai susiję su kitų subjektų teisėtai interesais ir dėl to iškyla pozityvi pareiga valstybės institucijoms užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę: savo kompetencijos ribose užtikrinti, kad konkurencija rinkoje nebūtų sutrikdyta, iškraipyta ar apribota⁸².

Nesąžiningų konkurencijos atvejų įtvirtinimas teisės aktuose užtikrina didesnę vartotojų ir ūkio subjektų apsaugą, vieningas LR KĮ normų aiškinimas, vieningos praktikos formavimas, padeda užkirsti kelią saugomų interesų pažeidimams. Apibendrinant galima teigti, kad bendros taisyklės įvedimas LR KĮ kaip apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos instituto įvardijimas nors ir užtikrina platesnio pobūdžio apsaugą, tačiau nesupaprastina nesąžiningų veiksmų kvalifikavimo. Įstatymo leidėjas pasinaudojo tokia nuostata, kuri tik nubrėžia tam tikras

⁷⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 13 d. sprendimas a. b. UAB "Balticum TV", UAB "Marsatas", UAB "Vinita", UAB "Rygveda" v. LR Konkurencijos taryba, Nr. A(858)-2288/2011.

⁷⁸ Dr. Mauricė-Mackuvienė E. Teisė į ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą. Mokslo studija. Lietuvos teisės institutas. Prieiga per internetą // http://www.teise.org/data/Teises_i_nuosavybe_uztikrinimo_problemos.pdf, prisijungimo laikas: 2013-08-20.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 85-2548.

⁸⁰ Dr. Mauricė-Mackuvienė E. Teisė į ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą. Mokslo studija. Lietuvos teisės institutas. Prieiga per internetą // http://www.teise.org/data/Teises_i_nuosavybe_uztikrinimo_problemos.pdf, prisijungimo laikas: 2013-08-20.

⁸¹ Ten pat.

⁸² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės mėn. 17 d. nutartis a. b. UAB „Idemus“, UAB „Ortopagalba“, UAB „Ortopedijos centras“, UAB „Ortopedijos klinika“, UAB „Ortopedijos projektai“, AB „Ortopedijos technika“, A. A. firmos „Pirmas žingsnis“, VšĮ „Vilties žiedas“, UAB „Ortobatas“, Ortopedijos ir reabilitacijos paslaugų teikėjų asociacijos v. Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Nr. A-502-1301-12.

gaires kvalifikuojant nesąžiningą konkuravimą: daugeliu atveju yra pateikiami tik bendro pobūdžio, vertinamieji kriterijai, kurių prasmė be Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos (toliau – Konkurencijos taryba) ir teismų praktikos, įstatyme nėra pateikta ar išaiškinta.

2. Nesąžiningos konkurencijos sąvokos suformavimas Lietuvos Respublikos teismų praktikoje

Šalia įstatymų leidybos instrumento, aktyviai veikia sąžiningą konkurenciją prižiūrinčios institucijos – Konkurencijos taryba bei teismai, kurie vykdo ūkio subjektų kontrolę, kad būtų deramai laikomasi konkurencijos taisyklių, sprendžia ginčus tarp subjektų ir teikia išvadas vienu ar kitu klausimu. Šios dalies tikslas išanalizuoti, kokius nesąžiningos konkurencijos sąvokos išaiškinimus ir kvalifikavimo kriterijus išskiria Lietuvos teismai, nagrinėdami ginčus dėl nesąžiningo konkuravimo. Išskiriant teismų formuluojamą praktiką, kaip itin reikšmingą nesąžiningos konkurencijos instituto formavime, darbe bus bandoma atriboti Konkurencijos tarybos ir teismų kompetencijas.

LR KĮ 16 str. apibrėžiami galimi teisių gynimo būdai, kuomet pažeidžiamos LR KĮ 15 str. nuostatos. Šiuo aspektu pažymėtina, kad LR KĮ 16 str. 1 d. kaip bendra taisyklė yra įtvirtinta nuostata, jog ūkio subjektas, kurio teisėti interesai pažeidžiami nesąžiningos konkurencijos veiksmais, turi teisę kreiptis į teismą su ieškiniu⁸³, kuriame būtų išdėstyti tam tikri reikalavimai, o išankstinė privaloma ikiteisminė ginčų nagrinėjimo tvarka dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų nutraukimo nėra numatyta⁸⁴.

Svarbu pažymėti, kad Konkurencijos tarybos ir Lietuvos teismų kompetencijos nesąžiningų veiksmų kvalifikavime skiriasi. Konkurencijos taryba tiria nesąžiningos konkurencijos veiksmus tik tais atvejais, jeigu šie veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus⁸⁵. Kitaip tariant, Konkurencijos tarybos, kaip institucijos, vykdančios Konkurencijos įstatymo kontrolę, tikslas yra apsaugoti viešąjį interesą (sąžiningą konkurencijos laisvę), o ne ginti ir atkurti dėl nesąžiningos konkurencijos pažeistas pavienių ūkio subjektų ar vartotojų teises⁸⁶. Konkurencijos taryba turi pareigą pradėti tyrimą tik tuo atveju, kai pirmiau minėtas viešasis interesas yra akivaizdžiai išreikštas, t.y. kilęs socialinis konfliktas yra plataus

⁸³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 16 str. 1 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁸⁴ Vilniaus apygardos teismo 2012 m. liepos mėn. 31 d. nutartis c. b. Lietuvos advokatūra v. UAB „Tikroji turto kaina“, UAB „Nacionalinis žalos ir skolų išieškojimo centras“, Nr. 2S-1514-467/2012.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas 17 str. 4 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁸⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2003 m. balandžio 1 d. nutartis a. b. AB „Gubernija“ v. Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba, tretieji suinteresuoti asmenys AB „Kalnapilis“, AB „Ragutis“ ir AB „Kauno alus“, Nr. A3-355/2003.

masto⁸⁷. LAT praktikoje kalbama apie viešojo intereso gynimą, įvardijant jį kaip subjektyvų faktorių⁸⁸. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas laikosi pozicijos, kad viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Lietuvos Respublikos Konstitucija⁸⁹.

Galima daryti išvadą, kad ūkio subjektų teisė, kreiptis į Konkurencijos tarybą dėl nesąžiningų konkuravimo veiksmų kvalifikavimo, nėra absoliuti. Pirmiausia, veiksmai, prieštaraujantys ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams⁹⁰, turi pažeisti ne individualų interesą, o viešąjį. Čia keliamas papildomas reikalavimas ūkio subjektui – įrodymų dėl daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesų pažeidimo pateikimas. Kita svarbi aplinkybė yra ta, kad Konkurencijos taryba tiria nesąžiningos konkurencijos veiksmus tik tais atvejais, kai šis pažeidimas yra tęstinis ir tebevykstantis⁹¹. Šios dvi aplinkybės leidžia teigti, kad Konkurencijos taryba tiria tik išimtinius atvejus dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų kvalifikavimo. Šiuo atveju subjektus, siekiančius apginti savo teises, klaidina tai, jog kreipimasis į Konkurencijos tarybą yra teisė, bet ne pareiga. Todėl darbo autorė pritartų tokios nuostatos įtvirtinimui LR KĮ, šalia Konkurencijos tarybos kompetencijos, kad „Konkurencijos taryba nėra ikiteisminio tyrimo institucija nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo bylose”.

Vadinasi teismų kompetencijai priskiriami nagrinėti visi atvejai, patenkantys tiek į Konkurencijos tarybos nagrinėjimo ribas, tiek kiti individualūs atvejai. Negana to, kad nėra tiksliai įvardintos nesąžiningos konkurencijos sampratos mūsų teisės aktuose, bet ir ūkio subjektas siekdamas apginti savo teises nesąžiningos konkurencijos draudimu, privalo pasirinkti ir tinkamą subjektą, kuris atliks tyrimą dėl nesąžiningų veiksmų kvalifikavimo ir užtikrins jo teisėtų interesų gynimą.

LR KĮ 15 str. 1 d. nustatyta: ūkio subjektams draudžiama atlikti bet kuriuos veiksmus, prieštaraujančius ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai

⁸⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 13 d. sprendimas a. b. UAB "Balticum TV", UAB "Marsatas", UAB "Vinita", UAB "Rygveda" v. LR Konkurencijos taryba, Nr. A(858)-2288/2011.

⁸⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 30 d. nutartis a. b., Kauno apygardos vyriausiojo prokuroro pavaduotojas v. Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, R. S., I. K., R. Š., A. K., K. K., E. M., Nr. AS(143)-814/2011.

⁸⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis a. b., Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Lietuvos lošimų operatorių asociacija, UAB „Olympic Casino Group Baltija“, UAB „Tete-a-Tete“ kazino v. Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Nr. A662-3070/2012.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 15 str. 1 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁹¹ Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 22 d. sprendimas a. b. UAB „Senojo bokšto klinika“ v. LR konkurencijos taryba, tretysis suinteresuotas asmuo S. Klinika, Nr. Ik-3873-437/2011.

gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti⁹². Teisinės formuluotės analizei atlikti nustatome šiuos normoje įtvirtintus kriterijus: adresatą, normos veikimo sąlygas, elgesio modelį ir elgesio modelio pobūdį⁹³. Tokių kriterijų aiškus apibrėžimas turėtų supaprastinti nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimą.

LAT, aiškindamas anksčiau nurodytų teisės normų taikymo sąlygas, yra pasisakęs, kad, norint asmens atliktus veiksmus pripažinti nesąžiningos konkurencijos veiksmais, būtina konstatuoti dvi esmines sąlygas: pirma - turi būti nustatytas konkurencijos santykis tarp verslo ar profesine veikla užsiimančių subjektų; antra - būtina nustatyti, kad atitinkami konkurento veiksmai atliekami turint tikslą konkuruoti⁹⁴. Konkurencijos santykis tarp verslo ar profesine veikla užsiimančių subjektų nėra suprantamas vien kaip realus jų veikimas toje pačioje rinkoje. Didesnę reikšmę turi objektyvus atliktų veiksmų pobūdis ir tų veiksmų įtaka subjekto, kurio atžvilgiu jie atliekami, galimybėms konkuruoti⁹⁵. Taigi nustatant, ar buvo atlikti nesąžiningos konkurencijos veiksmai, svarbiausia yra veiksmų pobūdis ir tikslas bei subjektai, kurie tuos veiksmus atliko.

Grįžtant prie praktikoje įtvirtintų kriterijų, tikslinga juos panagrinėti plačiau. Veiksmus, nurodytus LR KĮ 15 str. 1 d. draudžiama atlikti konkurencinės veiklos dalyviams. Vadovaujantis tik LR KĮ 3 str. 7 d. nesąžiningos konkurencijos santykių dalyvių ratas pakankamai siauras – tai konkurentai, ūkio subjektai, kurie toje pačioje atitinkamoje rinkoje susiduria arba gali susidurti su tarpusavio konkurencija⁹⁶. Vadinasi, tokie ūkio subjektai suprantami kaip tiesioginiai konkurentai, kurie užsiima panašia veikla ar tokia, kuri gali turėti įtakos kito subjekto konkurencingumui. Tačiau pažvelgus į tame pačiame įstatyme pateiktą ūkio subjekto sąvoką matome, kad į tokio subjekto sąvoką įtraukiamos įmonės, jų junginiai (asociacijos, susivienijimai, konsorciumai ir pan.), įstaigos ar organizacijos arba kiti juridiniai ar fiziniai asmenys, kurie vykdo ar gali vykdyti ūkinę veiklą Lietuvos Respublikoje arba kurių veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai, taip pat ir viešojo administravimo subjektai, kurie vykdo ūkinę veiklą⁹⁷. Tampa neaišku, kuria subjektų sąvoka reikia vadovautis, siekiant kvalifikuoti nesąžiningą konkurenciją, ar užtenka kvalifikuoti, dalyvį esant ūkio subjektu, ar juos būtina pripažinti ir konkurentais. Paprastai samdomi darbuotojai nėra laikomi savarankiškais ūkio subjektais, nes veikia samdančiojo nurodymu ir jo

⁹² Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 15 str. 1 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁹³ Lastauskienė G. Turiningasis teksto aiškinimas – panacėja ar pavojus? // Jurisprudencija. 2006, T. 8(86). P. 64.

⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 4 d. nutartis c. b. E. D. B. v. UAB „Žaibo ratas Vilnius“, UAB „Agrolitas Impeks Lesma“, Nr. 3K-3-366/2011.

⁹⁵ Ten pat.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 3 str. 7 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856

⁹⁷ Ten pat, 3 str. 17 d.

interesai⁹⁸. Tačiau LAT laikosi priešingos nuomonės tinkamais subjektais laikydamas ir konkrečius veiksmus tiesiogiai galinčius atlikti konkuruojančio asmens darbuotojus ir susijusius asmenis (šeimos, giminystės, verslo ryšiais ir kt.)⁹⁹. Taigi konkurentų sąvoką leidžiama interpretuoti plačiau, tad darbo autorės nuomone būtų tikslinga tokią sąvoką įtvirtinti ir įstatyme, įtraukiant ne tik ūkio subjektus, bet ir su jais susijusius asmenis. Dar vienas svarbus aspektas, kad ūkio subjektai, kurie vykdo ar gali vykdyti veiklą, nepriklausomai nuo to, kokia jų finansinė būklė, gali būti konkurentai, jeigu jie susiduria ar gali susidurti su tarpusavio konkurencija¹⁰⁰. Konkurencijos santykio subjektas nesiejamas su ūkio subjekto finansine padėtimi rinkoje. Svarbu paminėti ir tą faktą, kad bankrutuojanti įmonė gali būti visavertis konkurencijos santykių subjektas ir atitinkamai tapti nesąžiningos konkurencijos veiksnių objektu ir dėl to patirti nuostolių¹⁰¹. D. Švirino nuomone, ūkio subjektas nebūtinai turi būti įsteigtas pagal galiojančią įmonių teisę, pagrindinis kriterijus, leidžiantis jį priskirti ūkio subjektui, - ekonominės veiklos vykdymas¹⁰². Tačiau Lietuva neišskiria tokio kriterijaus kaip privalomo, nes įstatymo leidėjas sako, kad ūkio subjektais laikomi tie, „kurie vykdo ar gali vykdyti ūkinę veiklą“¹⁰³. Kadangi konkurencinės veiklos dalyvių nustatymas yra vienas iš pagrindinių kriterijų, sprendžiant veiksnių kvalifikavimą nesąžiningos konkurencijos atveju, siekiant išvengti painiavos ir padaryti įstatymą labiau pasiekiamą vartotojui ar ūkio subjektui, konkurentų sąvoką darbo autorė siūlytų papildyti, pateikiant tokią formuluotę: „Konkurentai - ūkio subjektai ir su jais susiję asmenys, kurie toje pačioje atitinkamoje rinkoje susiduria arba gali susidurti su tarpusavio konkurencija, nepaisant jų finansinės padėties rinkoje“.

Nustačius subjektą, svarbu įvertinti vykdomą veiklą, ar jos veiksmais siekiama konkuruoti. Draudžiama veikla turi būti nesąžininga, t. y. asmuo galėjo ar turėjo žinoti, kad tai neatitinka geros ūkinės praktikos ar normalių verslo papročių. Veikla turi būti pakankamai reikšminga, nes turėtų neigiamą įtaką kito ūkio subjekto galimybėms varžytis rinkoje ar kitaip daryti jam žalą¹⁰⁴. Taigi ne kiekvienas nesąžiningos konkurencijos veiksmas reiškia teisių pažeidimą, nes apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos laikytina savarankišku institutu,

⁹⁸ Korah V. An Introductory Guide to Eec Competition Law and Practise. London:Hart Publishing Oxford, 1997. P. 42.

⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 24 d. nutartis c. b. UAB „Dažai“ v. UAB „Spaudos dažai“ ir S. G. S., Nr. 3K-3-581/2002.

¹⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 4 d. nutartis c. b. E. D. B. v. UAB „Žaišo ratas Vilnius“ ir UAB „Agrolitas Impeks Lesma“, Nr. 3K-3-366/2011.

¹⁰¹ Ten pat.

¹⁰² Švirinas D. Vertikaliųjų susitarimų reglamentavimas konkurencijos teisėje. Monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004. P. 25.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas 3 str. 17 d. // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 24 d. nutartis c. b. UAB „Dažai“ v. UAB „Spaudos dažai“ ir S. G. S., Nr. 3K-3-581/2002.

taikytinu nustačius minėtas sąlygas¹⁰⁵. Tai suponuoja sąlygą, kad kvalifikuoti nesąžiningą konkurenciją neužtenka patvirtinti tinkamus subjektus, kad jie yra esami ar galimi konkurentai, bet svarbu ir įrodyti, ko buvo siekiama draudžiamais veiksmais – tas tikslas turi būti susijęs su konkuravimo galimybių silpninimu ar varžymu, t. y. būtina nustatyti tikruosius ūkio subjekto veiksmus ir įvertinti jų leistinumą. Taigi šalia būtinybės kvalifikuoti tinkamus subjektus, konkurencijos santykį tarp jų, kaip dar vieną esminį kriterijų būtų reikšminga įvesti tikrųjų šalies ketinimų¹⁰⁶ nustatymą (ko buvo siekta atitinkamais veiksmais ir kokiais būdais buvo siekta konkuruoti). Juk pati konkurencijos teisė konkuruoti nedraudžia, jeigu ūkio subjektai nevaržo vieni kitų galimybių.

Būtina prielaida sąžiningai konkurencijai, kaip vienai iš pamatinių rinkos ekonomikos vertybių, apsaugoti yra nesąžiningos konkurencijos veiksmų įvardijimas ir uždraudimas įstatymu¹⁰⁷. LR KĮ 15 str. 1 d. įtvirtintas pavyzdinis sąrašas nėra ilgas, tačiau galima ir tokia situacija, kai ūkio subjektai konkuruodami, elgsis nesąžiningai, žinodami, jog tokio konkuravimo būdo nėra pateikta draudžiamų atvejų sąrašė. Teismų praktikoje pastebima, kad pirmiausia ieškoma draudžiamų veiksmų atitiktens pavyzdiniame sąrašė, o tik tada remiamasi bendrų sąlygų nuostatomis.

Apibendrinant šį skyrių, kuriame buvo kalbama apie nesąžiningos konkurencijos sąvoką, kriterijus, kuriuos bandoma atskleisti per teisės aktuose įtvirtintą turinį, išaiškėjo aplinkybė, kodėl nesąžiningos konkurencijos sąvoka nepastovi, ir kiekvienu atveju apibūdinama individualiais bruožais. Jai paaiškinti įstatymo leidėjas pasirinko kintamuosius, individualaus vertinimo reikalaujančius elementus: „sąžiningumą“, „nesąžiningumą“, „sąžiningą verslo praktiką“, „gerus papročius“ ir pan. O teismų praktikoje nustatytą nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimui skirtą esminių sąlygų sąrašą norisi papildyti, įvedant naują reikalavimą –tikrųjų šalies ketinimų įvertinimą.

II. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS RAIDAI IR VIENODINIMAS LIETUVOJE

Norėdami geriau suprasti šiuolaikinės nesąžiningos konkurencijos instituto susiformavimą, apžvelgsime nesąžiningos konkurencijos raidą Lietuvoje. Pasitelkiant istorinį metodą, nagrinėsime Lietuvos nesąžiningos konkurencijos formavimąsi iki šių dienų,

¹⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. spalio 13 d. nutartis c. b. UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul BV, E. J. P. v. UAB „Baltijos reklamos projektai“, Nr. 3K-3-475/2008.

¹⁰⁶ Švirinas D. Civilinės teisės ir konkurencijos teisės normų sąveika // Jurisprudencija. 2002, T. 28(20). P. 49.

¹⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 4 d. nutartis c. b. E. D. B. v. UAB „Žaibo ratas Vilnius“, UAB „Agrolitas Impeks Lesma“, Nr. 3K-3-366/2011.

įvardinsime svarbiausius reglamentavimo ypatumus ir jų kitimą, kaip sekėsi Lietuvai harmonizuoti nesąžiningos konkurencijos normas su ES teise.

Konkurencijos politikos specifika sąlygoja skirtingos rinkos ekonomikos rūšys¹⁰⁸, kadangi kiekvienoje šalyje skirtingas gyventojų skaičius, rinkų išsivystymas, tai ir lemia konkurencijos politikos susiformavimą bei atskirų institutų išsivystymą. Šioje darbo dalyje apžvelgsime Lietuvoje suformuotos nesąžiningos konkurencijos tradicijas, kurias lemė kitų šalių patirtis, priimti visuotinai svarbūs dokumentai.

Šiandienos apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos sistema Lietuvoje gali būti vertinama kaip tarpinis modelis tarp egzistuojančių Vokietijoje ir Prancūzijoje¹⁰⁹, todėl išskirsime, kaip kito pačios nesąžiningos konkurencijos sąvokos supratimas, formuluočių pateikimas, kriterijų įtvirtinimas teisės aktuose.

1. Nacionalinis lygmuo

Nors Lietuva niekada neturėjo ir iki šiol neturi savo unikalios nesąžiningos konkurencijos tradicijos¹¹⁰, tačiau nesąžiningos konkurencijos apsaugos būtinybė buvo įvertinta ir įtvirtinta mūsų šalies teisės aktuose, kur svarbiausius Lietuvos konkurencijos santykius reglamentuoja LR KĮ.

Konkurencijos politika kiekvienoje šalyje svarbi tuo, kad rinka pati savaime ne visada veiksmingai veikia ir tam tikromis sąlygomis yra būtinas priežiūros mechanizmas, užtikrinantis, jog konkurencija nėra iškraipoma¹¹¹. Darbo autorė išskyrė nacionalinį raidos lygmenį tam, kad didžiausias dėmesys būtų skirtas LR KĮ raidai, kuriame ir buvo išskirta nesąžiningos konkurencijos apsaugos svarba dar 1992 m. įstatymo redakcijoje¹¹². Nors daugelyje šaltinių tų metų LR KĮ laikomas konkurencijos taisyklių įtvirtinimo pradžia, tačiau yra žinių, kad 1936 m. Lietuvoje buvo pradėti konkurencijos politikos, konkurencijos teisės ir konkurencijos priežiūros pamatai¹¹³. Šioje dalyje apžvelgsime, kokios nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo tradicijos susiformavo Lietuvoje nuo 1992 m.

¹⁰⁸ Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009. P. 15.

¹⁰⁹ Jakutavičius M. Nesąžiningos konkurencijos teisė: koncepcijų ir doktrinos įvairovė užsienio valstybėse // Teisė. 2008, T. 66 (2). P. 56.

¹¹⁰ Frauke Henning-Bodewig. International Handbook on Unfair Competition. Munchen: GmbH & Co, 2013, P. 378.

¹¹¹ Vitkus G. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. Vilnius: Eugrimas, 2008. P. 165.

¹¹² Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1992, Nr. 29-841.

¹¹³ Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009. P. 41.

1. 1. Nesąžiningos konkurencijos įtvirtinimas Lietuvos Respublikos teisės

aktuose

Nesąžininga konkurencija mūsų šalyje buvo draudžiama jau 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos piliečių referendume priimtoje Konstitucijoje. Konstitucijos 46 str. nustatė pagrindinius valstybės ekonomikos principus¹¹⁴, kuriuos grindė sąžininga konkurencija¹¹⁵. Tais pačiais metais, siekiant užtikrinti rinkos ekonomikos plėtrą¹¹⁶, buvo priimtas ir LR KĮ, kuriame buvo išskirti 4 atvejai, apibrėžiantys pagrindines veikas, nesąžiningai varžančias konkurenciją: (1) neteisingų duomenų skleidimas (įskaitant ir reklamą); (2) vartotojų klaidinimas; (3) savavališkas kito ūkio subjekto duomenų naudojimas; (4) kito ūkio subjekto informacijos apie gamybines, komercines, veiklą naudojimas¹¹⁷. Nuo vėlesnės įstatymo redakcijos ši dalis išsiskyrė tuo, kad joje buvo įtvirtinta ir konkurencijos sąvoka, kaip „varžybos, kurių metu ūkiniai subjektai, nepriklausomai veikdami rinkoje, riboja vienas kito galimybes dominuoti toje rinkoje ir skatina vartotojams reikalingų prekių gamybą bei jos efektyvumo didinimą“¹¹⁸, o visa tai siejama su keliais svarbiais elementais: (1) ūkiniai subjektai; (2) jų veikla Lietuvos rinkoje nepriklausoma; (3) ribojimas galimybės dominuoti rinkoje; (4) skatina prekių gamybą¹¹⁹.

Vienoje normoje įstatymo leidėjas įtvirtinęs konkurencijos neigiamas ir teigiamas puses, taip pat išskyrė subjektą, kuriam aktualios šios normos – „ūkiniai subjektai – juridiniai ir fiziniai asmenys, užsiimantys komercine-ūkine veikla nepriklausomai nuo jos pobūdžio, nuosavybės formos ir įmonės rūšies“¹²⁰. Tačiau kitų kriterijų šio įstatymo galiojimo laikotarpiu nerandama, išskyrus tuos, kuriuos skelbė pats įstatymas. Teismų praktikoje iki naujo įstatymo įsigaliojimo, nors tiesiogiai ir neįvardinti kriterijai, bet akivaizdžiai buvo tiriamas nesąžiningas konkuravimas, padarytas ūkio subjektų, vykdančių vienokią ar kitokią ekonominę veiklą, ir

¹¹⁴ Frauke Henning-Bodewig. *International Handbook on Unfair Competition*. Munchen: GmbH & Co, 2013. P. 378.

¹¹⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucija, 46 str. // *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

¹¹⁶ Stuart E. *Europinis konkurencijos įstatymas atkeliauja į Lietuvą* // *Justitia*. 2000, Nr.1. P. 19.

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 29-841. 7 straipsnis. Ūkiniams subjektams draudžiama atlikti nesąžiningos konkurencijos veikas: 1) skleisti melagingus, netikslius ir iškraipytus duomenis (taip pat ir reklamoje), dėl kurių kitas ūkinis subjektas gali patirti nuostolių arba gali nukentėti jo reputacija; 2) klaidinti vartotojus, nurodant neteisingas žinias apie prekės kokybę, vartojimo savybes, pagaminimo vietą ir būdą, parduodamą kiekį ir kainą; 3) savavališkai naudoti kito ūkinio subjekto pavadinimą, prekės pavadinimą, ženklą ar markiruotę, prekės įpakavimo ar išvaizdos formą; 4) be ūkinio subjekto sutikimo gauti, naudoti ir skelbti informaciją apie jo gamybines ar komercines veiklas, mokslinius-techninius tyrimus ir jų rezultatus.

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 29-841.

¹¹⁹ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. sausio 21 d. sprendimas c. b. AB „Klaipėdos maistas“, AB „Mėsa“, AB „Vilniaus mėsos kombinatas“, UAB „Alytaus mėsa“, AB „Panevėžio maistas“, UAB „Tauragės maistas“, AB „Mepra“ dėl Vilniaus apygardos teismo 1998 m. gegužės mėn. 19 d. sprendimo, Nr. 2-4.

¹²⁰ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 29-841.

nustatinėjami motyvai (priešingas teisei veikimo pobūdis¹²¹). Konkurencijos taryba (tuo metu veikianti prie Valstybinės kainų ir konkurencijos tarnybos) savo nutarime taip pat išskyrė keletą kvalifikavimui reikšmingų bruožų: viešumą ir tęstinumą¹²², tačiau jie labiau buvo siejami su taikomu atsakomybės laipsniu, negu su pačiu nesąžiningos konkurencijos atvejo kvalifikavimu. Jokių bendrų sąlygų, kurios leistų plačiau aiškinti nesąžiningą konkurenciją nebuvo, vadovaujamosi tik atvejų sąrašu ir subjektų kvalifikavimu. Šis konkurencijos politikos raidos etapas leido ekspertams, mokslininkams ir politikams geriau suprasti, kaip praktikoje veikia rinkos ekonomikos modelis ir kokią įtaką aktyvi konkurencijos politika daro¹²³, o ši įstatymo redakcija buvo tik pirmas žingsnis link nesąžiningos konkurencijos veiksmų uždraudimo.

Esminių pakeitimų nesąžiningos konkurencijos srityje iki 1999 m. atlikta nebuvo. 1995 m. birželio 12 d. sudarytoje Europos sutartyje, buvo nurodyta, kad ypač sparčios Europos ir Lietuvos įstatymų derinimo pažangos reikia vidaus rinkos, konkurencijos ir kt. srityse¹²⁴, tad 1999 m. kovo 23 d. buvo priimtas patobulintas LR KĮ, kuris įsigaliojo tų pačių metų balandžio 1 d.¹²⁵ Palyginus su ankstesne versija, nauja LR KĮ versija nustatytos dvi didelės naujovės: visų pirma, 16 straipsnis įtvirtino bendrąją nuostatą dėl nesąžiningos konkurencijos draudimo, ir, antra, 16 straipsnio 1-7 d. išvardijami septyni nesąžiningos konkurencijos atvejai¹²⁶. Svarbu paminėti ir tai, kad šis straipsnis iki šiol galioja nepakeistas, išskyrus reklamos sritį. Naujoje LR KĮ 15 str. redakcijoje nuo 2012 m. gegužės 1 d. prie nesąžiningos konkurencijos veiksmų priskirta ne tik klaidinanti, bet ir neleistina lyginamoji reklama¹²⁷. Šis pakeitimas nesąžiningos konkurencijos srityje tik patvirtina, jog nesąžiningos konkurencijos reglamentavimas nėra išbaigtas.

Kitas svarbus aspektas dėl nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo yra tas, jog pats LR KĮ nenumato draudimo, jog kituose teisės aktuose nebūtų galima įtvirtinti nesąžiningos konkurencijos apsaugos ypatumų, o priešingai aptinkama nuorodų į kitus teisės aktus. Konstitucija taip pat skelbia, kad tarptautinės sutartys, kurias ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis¹²⁸. Akivaizdu, kad būtent Konstitucija yra tas pagrindas, kuris sankcionuoja/pripažįsta tam tikros „kitos“, „išorinės“ teisės

¹²¹ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos prie Valstybinės konkurencijos ir vartotojų teisių gynimo tarnybos 1995 m. kovo 30 d. nutarimas „Dėl baudos skyrimo UAB Lendrūnė“, Nr. 18.

¹²² Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 1992 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymu draudžiamos nesąžiningos konkurencijos veikų priežiūros vykdymo tvarkos“, Nr. 3.

¹²³ Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009. P. 43.

¹²⁴ Norkus I. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas vs. Europos Bendrijos sutartis // Teisė. 2000, T. 37. P. 84.

¹²⁵ Žilinskas V. J., Kasperavičius P., Kiškis M. Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. P. 388.

¹²⁶ Frauke Henning-Bodewig. International Handbook on Unfair Competition. Munchen: GmbH & Co, 2013. P. 379.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

¹²⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

sistemos inkorporavimą į vidaus teisę¹²⁹. Šiuo atveju mums svarbiausias konkurencijos santykių derinimas su ES teise.

2. Regioninis lygmuo (Bendrijos)

Vienas pagrindinių pasikeitimų konkurencijos teisės srityje, kuriems darė įtaką Lietuvos pasiruošimas ir įstojimas į ES tas, kad į vidaus teisės sistemą buvo inkorporuota ES teisė, o 2004 m. gegužės 1 d. tapus visateise ES nare, ES teisė tapo teisės sistema, kuri egzistuoja ir veikia kartu su Lietuvos vidaus teisės sistema¹³⁰. Todėl dar 2004 m. liepos 14 d. priėmus Konstitucinį aktą dėl Lietuvos Respublikos narystės ES buvo skelbiama, kad „Europos Sąjungos teisės normos yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis“¹³¹.

Be viso to svarbu paminėti ir tai, kad Lietuvos teisės derinimo procesas su ES teise, prasidėjo anksčiau nei Lietuva tapo ES nare¹³². Tai, kad teisės aktų derinimas buvo vykdomas palaipsniui, patvirtina Europos sutarties 69 str., kur nurodyta, kad Lietuva stengsis kad jos įstatymų bazė būtų palaipsniui suderinta su Bendrijos įstatymais, o 70 str. kaip viena iš tokių sričių įvardijama konkurencija¹³³. Kokių naujovių nesąžiningos konkurencijos kvalifikavime įnešė Lietuvos ruošimasis ir tapimas ES nare, kokių ES dokumentų priėmimas nulėmė Lietuvos įstatymų raidą, panagrinėsime kitoje dalyje.

2.1. ES nesąžiningos konkurencijos nuostatų perkėlimas į Lietuvos konkurencijos teisę

Lietuva, įstojusi į ES, siekė didinti šalies ūkio konkurencingumą ir ekonominę plėtrą, todėl regioninių ES teisės aktų priėmimas darė didžiulę įtaką Lietuvos konkurencijos politikos formavimuisi, nes tokiu būdu vyko ES konkurencijos teisės normų derinimas su valstybių narių teise¹³⁴. Daugelis Lietuvos įstatymų, suteikiančių apsaugą nuo nesąžiningo konkuravimo, atsirado arba buvo keičiami būtent veikiami ES mastu galiojančių teisės aktų. Juolab dėmesys

¹²⁹ Jarukatis I. Europos Sąjungos teisės inkorporavimo ir taikymo Lietuvos Respublikoje konstituciniai pagrindai // Justitia. 2006, T. 4(62). P. 44.

¹³⁰ Jarukatis I. Europos Sąjungos teisės inkorporavimo ir taikymo Lietuvos Respublikoje konstituciniai pagrindai // Ten pat, P. 42.

¹³¹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymas Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsnio papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 111-4123.

¹³² Jarukatis I. Europos Sąjungos teisės inkorporavimo ir taikymo Lietuvos Respublikoje konstituciniai pagrindai // Justitia. 2006, T. 4(62). P. 42.

¹³³ 1995 m. birželio 12 d. Europos sutartis, steigianti asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų Šalių Narių, iš vienos pusės, ir Lietuvos Respublikos, iš kitos pusės // Valstybės žinios. 1998-01-31, Nr. 11-266.

¹³⁴ Vėgėlė I. Europos Sąjungos teisė. Vidaus rinkos laisvės, konkurencijos ir teisės derinimas. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2011. P. 432.

teisės derinimui ir konkurencijai buvo akivaizdus tiek pirminiuose, tiek ir antriniuose ES teisės aktuose.

Lisabonos sutartyje, kuri iš dalies keičia Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį numatoma siekti sąžiningos konkurencijos vidaus rinkoje¹³⁵. Tai tik patvirtina, kad ES taip pat skiria nemažą dėmesį rinkų reguliavimui, ko reikalauja ir iš kitų savo valstybių-narių.

Dėl to Lietuvoje galima išskirti net 4 skirtingas grupes šaltinių nesąžiningos konkurencijos teisėje: (1) Paryžiaus konvencijos 10bis str. „Dėl pramoninės nuosavybės saugojimo“; (2) LR KĮ (1999 m. redakcija); (3) Kiti teisės aktai (a. CK; b. Kiti specialūs įstatymai (aa. RĮ; bb. Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (toliau – NKVVDI); cc. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas)); (4) Kiti specialūs įstatymai (prie kurių priskiriami Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas; Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymas ir kt.)¹³⁶. Tokių platų nesąžiningos konkurencijos apsaugos įtvirtinimą sąlygojo ne tik Paryžiaus konvencijos ratifikavimas, bet ir tapimas ES nare. Pažymėtina, kad ES teisės normų įtvirtinimas Lietuvos teisėje pasireiškė naujų įstatymų leidyba, naujų normų įtraukimu į jau galiojančius teisės aktus, bei jų keitimu.

Pirmiausia, LR KĮ nuostatomis įgyvendinamas 2002 m. gruodžio 16 d. Reglamentas dėl konkurencijos taisyklių įgyvendinimo¹³⁷, kuriuo buvo įgyvendinta draudžiamų susitarimų kontrolės reforma¹³⁸, tačiau pačios apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos nuostatų jame pasigendama. Vienas iš svarbesnių ES teisės aktų apsaugai nuo nesąžiningo konkuravimo, įnešęs reikšmingų naujovių į Lietuvos konkurencijos teisę – 2005 m. gegužės 15 d. Direktyva dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu¹³⁹. Į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka tik nacionaliniai įstatymai dėl nesąžiningos komercinės veiklos, pažeidžiantys „tik“ konkurentų ekonominius interesus arba susiję tik su prekybininkų sandoriais¹⁴⁰, nes išreiškiamas vartotojų teisių užtikrinimo tikslas. Direktyvos įgyvendinimui 2007 m. buvo priimtas

¹³⁵ Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje, 2007 m. gruodžio 13 d., Nr. 306-1 // Europos Sąjungos oficialusis leidinys, C 306.

¹³⁶ Frauke Henning-Bodewig. *International Handbook on Unfair Competition*. Munchen: GmbH & Co, 2013. P. 380.

¹³⁷ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 8 skyrius, 2 tomas, p. 205).

¹³⁸ Stanikūnas R. *Konkurencijos politika: teorija ir praktika*. Vilnius: TEV, 2009. P. 55.

¹³⁹ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL 2005 L 149, p. 22).

¹⁴⁰ 2010 m. sausio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV v. Plus Warenhandels-gesellschaft mbH*, byla C-304/08.

NKVVDI¹⁴¹. Naujovė ta, kad šiame įstatyme įtvirtinamas „vidutinio vartotojo“ standartas kaip verslininko vykdomos veiklos sąžiningumo matas¹⁴² – tai vartotojas, kuris yra pakankamai informuotas, protingai atidus ir apdairus, atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir kalbinius veiksnius¹⁴³. Tai papildomas kriterijus, kuriuo remiantis kvalifikuojamas nesąžiningas konkuravimas reklamos, prekių ženklų ir kitose bylose, kur aiškus klaidinimo ar skatinimo faktas.

Savo svarba reklamos teisinio reguliavimo srityje nenusileidžia ir RĮ¹⁴⁴, kuris įgyvendina 2006 m. Direktyvą dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos¹⁴⁵. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (toliau - PŽĮ) suderintas su 2004 m. Direktyva dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo¹⁴⁶, su 2009 m. Reglamentu dėl Bendrijos prekių ženklo¹⁴⁷. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (toliau - DĮ) pakoreguotas, įgyvendinant 1998 m. Direktyvą dėl teisinės dizaino apsaugos¹⁴⁸ (kur nustatomas į kiekvienos valstybės narės teisės aktus privalomas perkelti dvigubas dizaino apsaugos standartas – pagal *sui generis* dizaino teisės normas ir pagal autorių teisės normas¹⁴⁹), ir eilė kitų, kurie buvo įgyvendinami Lietuvoje, siekiant nesąžiningos konkurencijos nuostatų vienodinimo su ES teise. Sąrašas nėra baigtinis, tačiau, darbo autorės nuomone, išvardintos Direktyvos ir Reglamentai labiausiai prisidėjo prie nesąžiningos konkurencijos, kaip tokios, apsaugos ir jos atvejų detalizavimo.

Taigi aptariant šią dalį, matome, kokį poveikį Lietuvos konkurencijos teisėje daro ES priimti dokumentai. Vieningos direktyvos ar reglamento dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų draudimo nesukurta, todėl šią sistemą sudaro atskiri ES priimti dokumentai. Tai būtų galima įvardinti priežastimi, kodėl ir Lietuva neturi vieningo teisės akto, kuriame būtų pateiktas išsamus nesąžiningos konkurencijos reglamentavimas, o daugeliu atveju išskyla skirtingų teisės aktų taikymo problema.

¹⁴¹ Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas // Valstybės žinios. 2008, Nr. 6-212.

¹⁴² Navickaitė-Sakalauskienė I. „Vidutinio vartotojo“ standartas: pagalba ar papildomas apsunkinimas ginant vartotojų teises? // Socialinių mokslų studijos. 2011, 3(4). P. 1376.

¹⁴³ Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas, 2 str. 13 d. // Valstybės žinios. 2008, Nr. 6-212.

¹⁴⁴ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1937.

¹⁴⁵ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos (kodifikuota redakcija) (OL 2006 L 376, p. 21).

¹⁴⁶ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 17 skyrius, 2 tomas, p. 32).

¹⁴⁷ 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (kodifikuota redakcija) (OL 2009 L 78, p. 1).

¹⁴⁸ 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl teisinės dizaino apsaugos 98/71/EB (OL 1998 m. L 289, p. 28).

¹⁴⁹ Žibūdienė I. Dizaino teisinė apsauga autorių teisės ir *sui generis* dizaino teisės normomis (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai) // Jurisprudencija. 2006, Nr. 2(80). P. 136.

III skyriuje darbo autorė pateikia LR KĮ įtvirtintus nesąžiningos konkurencijos atvejus, atskleisdama jų kaip nesąžiningo konkuravimo sąlygas ir problemas, su kuriomis susiduriama.

III. NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS ATVEJAI, PROBLEMAS DĖL NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS KVALIFIKAVIMO

Kiekviena valstybė savo teisinėje sistemoje yra nustatiusi tam tikrą nesąžiningos konkurencijos reguliavimą, tačiau tai dar nereiškia, kad nesąžiningos konkurencijos institutas sureguliuotas tinkamai. Galbūt neįmanoma visiškai iš rinkos pašalinti šio reiškinių, tačiau būtina sušvelninti jo sukeltas pasekmes, t. y. užtikrinant stabilią ūkio subjektų, vartotojų ir apskritai visuomenės interesų apsaugą. Tiek Lietuvos, tiek Vokietijos, tiek Prancūzijos įstatymuose dėl nesąžiningos konkurencijos apsaugos užtikrinimo, šalia bendro pobūdžio nuostatos pateikiamas ir teismų praktikos suformuotas nesąžiningos konkurencijos atvejų sąrašas¹⁵⁰.

Šioje dalyje nagrinėsime nesąžiningos konkurencijos atvejus, įtvirtintus LR KĮ. Pažymėtina, kad ankstesnėje dalyje buvo minima, jog nesąžiningos konkurencijos teisėje galima išskirti net keletą skirtingų šaltinių grupių. Šios dalies tikslas išsiaiškinti, kokiais atvejais tam tikro atvejo teisinės apsaugos pažeidimas „peržengia“ specialiųjų teisės aktų nuostatas, tokių kaip RĮ, PŽĮ ir kt., ir yra pasitelkiama konkurencijos teisė. Norint pasiekti šį tikslą, svarbu išsiaiškinti sąlygas kiekvieno nesąžiningos konkurencijos atvejo kvalifikavimui.

1. Nesąžiningas žymens naudojimas

Prekių ženklas yra ta grandis, per kurią gamintojas ar paslaugų teikėjas palaiko ryšį su vartotoju¹⁵¹. Prekių ženklai (kaip ir intelektinė nuosavybė apskritai) yra laikomi svarbia konkuravimo rinkoje priemone¹⁵². Juridinio asmens pavadinimas – juridinio asmens, jo filialo arba atstovybės pavadinimas¹⁵³, kuris taip pat priskiriamas prie pramoninės nuosavybės objektų¹⁵⁴. Taigi jie naudojami siekiant įsitvirtinti rinkoje, siekiant išsiskirti savo prekių kokybe, o kartu gali būti naudojami ir konkurencinėje kovoje. Taip pat svarbu paminėti, kad nors

¹⁵⁰ Jakutavičius M. Nesąžiningos konkurencijos teisė: koncepcijų ir doktrinos įvairovė užsienio valstybėse // Teisė. 2008, Nr. 66(2).

¹⁵¹ Prancevičius G. Lietuvos Respublikos teisinio reglamentavimo dėl plačiai žinomų ir reputaciją turinčių prekių ženklų suderinimas su Europos Sąjungos teise // Jurisprudencija. 2003, T. 44(36), P. 79.

¹⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gegužės 23 d. nutartis c. b. SIA „Stirolbiofarm Baltikum“ v. AB „Sanitas“, UAB „Veratrum“, Nr. 3K-3-255/2011.

¹⁵³ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

¹⁵⁴ Žilinskas V. J., Kasperavičius P., Kiškis M. Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. P. 317.

juridinio asmens pavadinimo ir prekių ženklo paskirtis nėra identiška¹⁵⁵, tačiau abu šie pramoninės nuosavybės objektai atlieka skiriamąją (identifikacinę) funkciją¹⁵⁶. Pažymėtina, kad čia ir kyla didžiausia problema, nes tiek prekės ženklų, tiek juridinio asmens pavadinimo teisinė apsauga gali būti užtikrinama ne tik konkurencijos teisės normomis, bet ir pramoninės nuosavybės.

LR KĮ 15 str. 1 d. įtvirtintas draudimas ūkio subjektams atlikti bet kuriuos veiksmus, prieštaraujančius ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti, įskaitant savavališką naudojimą žymens, kuris yra tapatus ar panašus į kito ūkio subjekto pavadinimą, registruotą prekės ženklą ar neregistruotą plačiai žinomą prekės ženklą, ar kitą pirmumo teise naudojamą žymenį su skiriamuoju požymiu, jeigu tai sukelia ar tikėtina, kad gali sukelti painiavą su šiuo ūkio subjektu ar jo veikla, arba jeigu siekiama nesąžiningai pasinaudoti šio ūkio subjekto (jo ženklo ar žymens) reputacija, arba jeigu dėl to gali nukentėti šio ūkio subjekto (jo ženklo ar žymens) reputacija, arba jeigu dėl to gali susilpnėti šio ūkio subjekto naudojamo ženklo ar žymens skiriamasis požymis¹⁵⁷. Tačiau savininko teisės gina ne tik šis įstatymas. Štai PŽĮ 1 str. lygiai taip pat nustato prekių ženklų teisinę apsaugą, registraciją ir naudojimą Lietuvos Respublikoje¹⁵⁸. O CK 2.39 str. užtikrina juridinio asmens pavadinimo apsaugą¹⁵⁹. Problemine sritimi galima išskirti neaiškumą tarp teisės aktų, kada teisinei apsaugai užtikrinti pasitelkiama konkurencijos teisė, o tiksliau apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos institutas, kada neužtenka pramoninės nuosavybės apsaugos garantijų. Kadangi ši tema plačiai analizuota D. Klimkevičiūtės¹⁶⁰ darbuose, šioje dalyje išskirsime, darbo autorės nuomone, problemiškesnius aspektus.

LR KĮ nei prekės ženklo sąvokos, nei juridinio asmens pavadinimo neišskiria. PŽĮ įvardija prekių ženklą kaip bet kokį žymenį, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kurį galima pavaizduoti grafiškai¹⁶¹, tame pačiame įstatyme išskirta ir juridinio asmens pavadinimo sąvoka, kurio platesnę apsaugą užtikrina CK. Kadangi LR KĮ išskiriama net keletas saugomų žymenų rūšių, tokiu būdu galima išskirti nuo nesąžiningos konkurencijos saugomus objektus, suskirstant juos šitaip: (1) registruotas prekių ženklas; (2) neįregistruotas plačiai žinomas prekių ženklas; (3) neįregistruotas

¹⁵⁵ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 18 d. nutartis c. b. UAB "Mano duomenys" v. UAB "Matrix", Nr. 2A-90/2012.

¹⁵⁶ Klimkevičiūtė D. Prekių ženklai ir juridinių asmenų pavadinimai: tarpusavio santykio problema // Justitia. 2009, Nr. 1(71). P. 21.

¹⁵⁷ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

¹⁵⁸ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

¹⁵⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

¹⁶⁰ Klimkevičiūtė D. Prekių ženklų teisinė apsauga ir nesąžiningos konkurencijos veiksnių draudimas: tarpusavio santykio problema // Justitia. 2008, T. 4(70); Klimkevičiūtė D. Prekių ženklo naudojimo reikalavimas: teorinės ir praktinės problemos // Socialinių mokslų studijos. 2012, Nr. 4(3).

¹⁶¹ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

pirmumo teise naudojamas žymuo su skiriamuoju požymiu¹⁶², (4) žymuo panašus ar tapatus į kito ūkio subjekto pavadinimą¹⁶³. Tačiau vien toks kriterijus, atskiriant saugomų atvejų rūšis, nėra pakankamas, kadangi tiek registruotų, tiek neregistruotų plačiai žinomų prekių ženklų apsaugą garantuoja ir PŽĮ, o CK normos draudžia klaidinimą dėl tapatumo ar panašumo į kitą juridinį asmenį ar prekės ženklą¹⁶⁴. Tačiau galima daryti išvadą, kad pagal konkurencijos teisę *inter alia* gali būti ginamas ir žymuo, kuris nėra ginamas remiantis prekių ženklų teise¹⁶⁵, nes apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos veikslių institutas yra *ultima ratio* priemonė pramoninės nuosavybės objektų savininko interesų apsaugai¹⁶⁶.

Pagrindinė problema, kylanti analizuojant teisinius nuosavybės santykius, yra ta, kad nėra sutariama dėl žymens registracijos apsaugos. Būtų logiška manyti, kad su registracija susijusius teisinius santykius privalu ginti tik pramoninės nuosavybės normomis. O juk tokia nuostata ir numatyta PŽĮ 1 str, kuriame sakoma, jog PŽĮ paskirtis nustatyti prekių ženklų teisinę apsaugą, registraciją ir naudojimą¹⁶⁷. LR KĮ normos apie registraciją nekalba, tik išskiria registruotą prekių ženklą kaip vieną iš saugomų žymenų rūšių. Klaidinamą pobūdį galima išvelgti ir Lietuvos teismų praktikoje, kur pasisakoma, kokiais pagrindais galima ženklo registraciją pripažinti negaliojančia, o kokiais – registraciją panaikinti¹⁶⁸, išskiriant nesąžiningos konkurencijos pagrindą kaip ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia, o ne ženklo registracijos panaikinimo pagrindą¹⁶⁹. Darbo autorės nuomone, tokia nuostata klaidinga dėl keletos priežasčių: pirmiausia, dėl to, kad registracijos klausimus reglamentuoja PŽĮ, kurio 46 ir 47 str. kalba apie registracijos panaikinimą ir pripažinimą negaliojančia¹⁷⁰, o LR KĮ draudimai susiję su savavališku tokių žymenų naudojimu.

Norint kvalifikuoti ūkio subjekto veiksmus kaip nesąžiningus konkurencijos teisės prasme, prie esminių sąlygų (konkurencijos santykis; veikslių atlikimas siekiant konkuruoti¹⁷¹), reiktų įvesti privalomą nustatyti, papildomą kriterijų: savavališką žymens naudojimą¹⁷². Savavališko naudojimosi žymeniu nustatymą, siejant su tuo, kad ūkio subjektas žymens nėra

¹⁶² Klimkevičiūtė D. Prekių ženklų teisinė apsauga ir nesąžiningos konkurencijos veikslių draudimas: tarpusavio santykio problema // *Justitia*. 2008, T. 4(70). P. 48.

¹⁶³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 30-856.

¹⁶⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.

¹⁶⁵ Klimkevičiūtė D. Prekių ženklų teisinė apsauga ir nesąžiningos konkurencijos veikslių draudimas: tarpusavio santykio problema // *Justitia*. 2008, T. 4(70). P. 49.

¹⁶⁶ Klimkevičiūtė D. Prekių ženklai ir juridinių asmenų pavadinimai: tarpusavio santykio problema // *Ten pat*, P. 28.

¹⁶⁷ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 92-2844.

¹⁶⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 8 d. nutartis c. b. „UAB Infomedia“ v. AB TEO LT, Nr. 2A-85/2010.

¹⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. kovo 26 d. nutartis c. b. Distilleerderijen Erven Lucas Bols v. „Bennet Distributors“, Nr. 3K-3-374.

¹⁷⁰ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 92-2844.

¹⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. spalio 13 d. nutartis c. b. UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul v. UAB „Baltijos reklamos projektai“, Nr. 3K-3-475/2008.

¹⁷² Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 92-2844.

įregistravęs kaip savo prekių ženklą¹⁷³, todėl elgdamasis nesąžiningai naudoja žymenį, kuris sukelia ar gali sukelti painiavą, arba gali susilpnėti ūkio subjekto naudojamo žymens skiriamasis požymis, ar atliktu veiksmu siekiama nesąžiningai konkuruoti pasinaudojant konkurento įdirbiu atitinkamoje srityje, kur atlikti veiksmai turi būti vertinami kaip veiksmų, egzistuojančių kartu, visuma, kai kiekvienas veiksmas tik sustiprina kito veiksmo poveikį¹⁷⁴. Įvedus šalia esminių sąlygų „savavališkumą“, taptų aišku, kad nesąžiningos konkurencijos veiksmais laikoma ne registracija, o žymens naudojimas, neturint teisių į jį ir tokiu būdu siekiant pakenkti konkurentams ar pasinaudoti jų jau sukurtu gėriu. Tokia išvada patvirtina, kad konkurencijos teisės normos neturėtų būti siejamos su registracijos teisiniu reguliavimu.

Kitu probleminiu klausimu, analizuojant žymens registraciją, galima išskirti „nesąžiningumo“ aspektą, kuris minimas PŽĮ 7 str. 3 d. kaip „nesąžiningas ketinimas“¹⁷⁵, o LR KĮ prasme kaip „nesąžiningi veiksmai“. Pagrindas pripažinti prekių ženklą registraciją negaliojančią dėl nesąžiningų ketinimų yra išimtinio pobūdžio (*ultima ratio*) priemonė, siekiant apginti kito asmens teises į atitinkamą prekių ženklą ar naudojamą žymenį. Šis prekių ženklų teisėje įtvirtintas kitų asmenų teisių į prekių ženklus ar žymenis apsaugos instrumentas nėra skirtas visiems tiems atvejams tarsi „padengti“ ir „apimti“, kai dėl vienu ar kitu priežasčių ginčijamojo prekių ženklą negaliojimo netaikytini kiti PŽĮ 7 str. 1 d. įtvirtinti ženklą registracijos negaliojimo pagrindai¹⁷⁶. Svarbu paminėti tai, kad nesąžiningų ketinimų ir nesąžiningos konkurencijos sąvokos, kai ginčo šalys yra konkurentai, iš esmės yra vienodos (nesąžiningų ketinimų sąvoka yra platesnė negu nesąžiningos konkurencijos sąvoka), nes apima ir tuos santykius, kai ginčo šalys nėra konkurentai¹⁷⁷. Taigi darome prielaidą, kad dėl registracijos pripažinimo negaliojančia nėra išimtinai taikomas vien konkurencijos teisės normos, nors teismų ir nurodoma, kad nesąžiningos konkurencijos veiksmai yra pagrindas tokią registraciją pripažinti negaliojančia, tokią pat apsaugą numato ir PŽĮ.

Europos Sąjungos Bendrasis Teismas (toliau - ESBT) nurodė, kad, vertinant pareiškėjo nesąžiningumą, reikia atsižvelgti į visus nagrinėjamai bylai būdingus veiksnius, be kita ko, į: tai, kad pareiškėjas žino ar turi žinoti, jog trečiasis asmuo bent vienoje valstybėje narėje naudoja tapatų ar su prašomu įregistruoti žymeniu galimą supainioti panašų žymenį tapačioms ar panašioms prekėms; pareiškėjo ketinimą užkirsti kelią šiam trečiajam asmeniui toliau naudoti šį

¹⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 29 d. nutartis c. b. UAB „Gemaga“ v. UAB „Angolita“, Nr. 3K-3-188/2013.

¹⁷⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. spalio 13 d. nutartis c. b. UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul v. UAB „Baltijos reklamos projektai“, Nr. 3K-3-475/2008.

¹⁷⁵ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

¹⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis c. b. UAB „Boslita“ ir Ko v. AS „Latvijas Balzams“, Nr. 3K-3-485/2012.

¹⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. gegužės 10 d. nutartis c. b. TECNOSERVICE SRL v. UAB „Neono linija“, Nr. 3K-3-325/2006.

žymenį; teisinės apsaugos, suteikiamos trečiojo asmens žymeniui ir prašomam įregistruoti žymeniui, laipsnį¹⁷⁸. Vėlesnėje byloje Europos Teisingumo Teismas (toliau - ETT) paneigė prieš tai nurodytą kriterijų pasisakydamas, kad būtina atsižvelgti į visus svarbius bylos veiksnius, esančius registracijos paraiškos pateikimo momentu. Aplinkybės, kad šią paraišką pateikęs asmuo žino arba turi žinoti, jog paraiškos pateikimo momentu trečiasis asmuo užsienyje naudoja prekių ženklą, kurį galima supainioti su prašomu įregistruoti prekių ženklu, savaime nepakanka paraišką pateikusio asmens nesąžiningumui, įrodyti¹⁷⁹. Taigi kaip matome, ETT savo bylose neišskiria tokio kriterijaus kaip nesąžiningi ketinimai, pabrėždamas tik tai, kad būtina vertinti pareiškėjo nesąžiningumą. Remiantis Lietuvos teismų praktika, nesąžiningumas susijęs labiau su konkurencijos teise nei pramoninės nuosavybės, tačiau Lietuvos teismų suformuotoje praktikoje akivaizdus šių sąvokų sutapatinimas, kaip ir ETT praktikoje išskirtą nesąžiningumą labiau norėtusi tapatinti su nesąžiningais ketinimais, o ne nesąžiningumu kaip jis būtų suprantamas konkurencijos teisėje. Todėl darbo autorės nuomone, visus atvejus, kurie susiję su žymens registracija, būtų tikslingiausia nepainioti su nesąžininga konkurencija, paliekant registracijos klausimų reguliavimą pramoninės nuosavybės teisei.

Prie pateiktų veiksmų nesąžiningumo vertinimo, svarbu paminėti ir tai, kad suklaidinimo fakto įrodyti nebūtina, svarbesnė aplinkybė yra ta, kad savavališkai naudojamas žymuo yra panašus į kito ūkio subjekto pavadinimą ar prekės ženklą, kuris yra žinomas, išskirtinis ar turi tam tikrą vertę, ir nustatyta viena iš papildomų sąlygų: tokio ženklo naudojimas gali sukelti painiavą arba sumenkinti (susilpninti) kito ūkio subjekto skiriamąjį požymį, arba, naudojant panašų žymenį, siekiama pasinaudoti kito ūkio subjekto reputacija¹⁸⁰. O nesąžiningumas pasireiškia kaip ūkio subjekto atlikti nesąžiningos konkurencijos veiksmai būtent kitos ginčo šalies – ieškovo – atžvilgiu, o ne buvimas nesąžiningu apskritai – neapibrėžto (ir galbūt nebaigtinio) subjektų sąrašo atžvilgiu¹⁸¹.

Apibendrinant šią dalį, galima pažymėti, kad vyrauja akivaizdi problema dėl konkurencijos teisės ir pramoninės nuosavybės teisės nuostatų sąveikos, ypač kalbant apie apsaugą nuo nesąžiningo konkuravimo, o visa tai išryškėja nagrinėjant žymens registracijos klausimus. Autorės nuomone, tokį teisinį reguliavimą užtikrinus tik pramoninės nuosavybės teisės nuostatomis, kur taip pat nustatinėjamas nesąžiningumas (kaip „nesąžiningi ketinimai“),

¹⁷⁸ 2012 m. kovo 21 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (ketvirtoji kolegija) sprendimas byloje (2009 m. birželio 11 d. Sprendime *Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli (C-529/07, Rink. p I-4893)*, byla T-227/09.

¹⁷⁹ 2013 m. birželio 27 d. Teisingumo Teismo (penktoji kolegija) sprendimas byloje *Højesteret (Danija), Malaysia Dairy Industries Pte. Ltd v. Ankenævnet for Patenter og Varemærker*, byla C-320/12.

¹⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Traidenis“ v. UAB „Freliksnavis“, bylos Nr. 3K-3-519/2009.

¹⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. balandžio 22 d. nutartis c. b. G.V.F.-GIVIEFFE v. R. S., Nr. 3K-3-250/2008.

būtų išvengta dviprasmiškumo, paliekant konkurencijos teisės normoms reguliuoti tuos santykius, kurių neapima PŽĮ ir CK. Darbo autorė pritaria, kad apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos veikslių institutu būtų suteikiama papildoma išimtinėmis teisėmis ginamų pramoninės nuosavybės objektų teisinė apsauga tais atvejais, kai nebeužtenka specialiuosiuose teisės aktuose įtvirtintos teisinės apsaugos galimybės¹⁸², o ne formuojama tokia praktika, kad nesąžiningos konkurencijos teisės normos yra vienas iš apsaugos būdų, kurį galima pasirinkti, siekiant apginti pažeistas teises (toks klaidingas įspūdis sukuriama kai kalbama apie registracijos pripažinimą negaliojančia). Tai svarbu tam, kad konkurencijos teisės normos būtų naudojamos kaip papildoma apsauga, o ne pagrindinė, įrodžius, kad egzistuoja visos būtinos sąlygos nesąžiningos konkurencijos atvejui kvalifikuoti.

2. Ūkio subjektų klaidinimas dėl nepagrįstos ar neteisingos informacijos

Vienoje iš savo nutarčių teismas yra pasakęs, kad santykius, susijusius su nesąžininga konkurencija, gali reguliuoti ir kiti įstatymai. Atsižvelgiant į komercinės-ūkinės veiklos pobūdį bei jos specifiką, atskiri įstatymai gali nustatyti nesąžiningos konkurencijos ypatumus tam tikrose verslo srityse, tačiau šiais atvejais susiduriama su LR KĮ ir kitų įstatymų tarpusavio santykio problema¹⁸³. Galbūt todėl Lietuvos teismų praktika šiame skyriuje pateikta tema nėra tokia gausi, nes dažniausiai probleminiai santykiai reguliuojami kitų teisės aktų pagrindu (Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksu, Lietuvos Respublikos vaistų įstatymu, Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymu, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymu ir kt.), tad LR KĮ tiesiog lieka nuošalyje, nes akivaizdu, kad tokio pobūdžio bylose vaidmuo yra antraeilis arba darytina išvada, jog LR KĮ normos yra bendro pobūdžio normos, o kitų įstatymų, reguliuojančių panašius su nesąžininga konkurencija susijusius santykius, normos LR KĮ atžvilgiu yra specialiosios normos¹⁸⁴.

Kaip žinome LR KĮ 15 str. 1 d. 2 p. draudžia ūkio subjektų klaidinimą, pateikiant jiems neteisingą ar nepagrįstą informaciją apie savo ar kito ūkio subjekto prekių kiekį, kokybę, sudėtines dalis, vartojimo savybes, pagaminimo vietą, būdą, kainą ar nutylint apie riziką, susijusią su šių prekių vartojimu, perdirbimu ar kitokiu naudojimu¹⁸⁵. O tuo tarpu to paties straipsnio 1 d. 6 p. draudžia neteisingos ar nepagrįstos informacijos pateikimą, tik šiuo atveju ta

¹⁸² Klimkevičiūtė D. Prekių ženklai ir juridinių asmenų pavadinimai: tarpusavio santykio problema // *Justitia*. 2009, Nr. 1(71). P. 28.

¹⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1998 m. rugsėjo 14 d. nutartis c. b. UAB "Sirowa" v. Konkurencijos taryba, Nr. 3K-53/98.

¹⁸⁴ Ten pat.

¹⁸⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 30-856.

informacija susijusi su kito ūkio subjekto vadovaujančiais asmenimis, darbuotojų kvalifikacija, teisine, finansine ar kitokia ūkio subjekto padėtimi, jeigu dėl to gali būti padaryta žalos kitam ūkio subjektui¹⁸⁶. Darbo autorė abu šiuos pagrindus sugretina vien dėl to, kad pagrindinis skirtumas vieną normą skiriantis nuo kitos, kad tokia informacija liečia klaidinimą dėl prekių savybių, o kitu atveju pačio ūkio subjekto. Kadangi teismų praktika nėra gausi šiais pagrindais ir jie neabejotinai turi daug bendro dėl savo teisinio pagrindo nustatymo (t. y. neteisingos ir nepagrįstos informacijos), darbo autorė pateikia bendrą šių normų vertinimą.

Viena iš senesnių bylų dėl neteisingos ir nepagrįstos informacijos pateikimo yra „Sirowa“ byla. Kadangi ši byla buvo išspręsta dar galiojant 1992 m. LR KĮ, norma dėl neteisingos informacijos pateikimo, susijusios su prekėmis, buvo taikoma tik nustačius šioje teisės normoje įtvirtintą teisės pažeidimo sudėtį, t. y. teisės pažeidimo subjektą, šio subjekto kaltę bei jo veiksmų faktą¹⁸⁷. Šių dienų praktikoje tokie kriterijai nenustatinėjami, nes juos pakeitė esminių ir kiekvienu atveju papildomų kriterijų kvalifikavimas.

Taigi, be esminių kriterijų dabartinėje teismų praktikoje svarbu nustatyti nesąžiningos konkurencijos veiksmus, kurie laikomi neteisingos ir nepagrįstos informacijos pateikimu¹⁸⁸. Tai reiškia, kad pateikiami duomenys turi atitikti faktinę padėtį, jie negali būti išgalvoti arba iš esmės kitokio turinio, negu pateikti. Nurodyta įstatymo norma nereikalauja informacijos visapusiškumo ir nereglamentuoja jos pateikimo būdo¹⁸⁹, svarbus tik paskleistos informacijos pobūdis: būtina atsižvelgti į teiginių formuluotes, jų pateikimo aplinkybes, pateiktą realaus elgesio vertinimą ar nuomonės pareiškimą be jokio faktinio pagrindo ir kt. Atribojant žinią nuo nuomonės, turi būti analizuojamas viso straipsnio kontekstas, pasisakymo aplinkybės, sakinio konstrukcija, kuriame išsakyti teiginiai¹⁹⁰. Taigi pirmiausia nagrinėjamas paskleistos informacijos teisingumas ir pagrįstumas, atribojant žinias nuo subjektyvios nuomonės.

Kitas svarbus požymis, kad nesąžiningos konkurencijos veiksmai būtų kvalifikuoti kaip draudimas skleisti neteisingą, nepagrįstą informaciją, jei tai gali padaryti žalos ir (ar) akivaizdus siekimas diskredituoti ieškovus, paskleidžiant apie juos tikrovės neatitinkančias žinias ir tokiu būdu pervilioti klientus¹⁹¹ (būtų galima sakyti, kad siekta asmeninės naudos, padarant žalos kitam). Įvardijame antrą teismų praktikoje sutinkamą kriterijų – tai žala, padaryta siekiant

¹⁸⁶ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

¹⁸⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1998 m. rugsėjo 14 d. nutartis c. b. UAB „Sirowa“ v. Konkurencijos taryba Nr. 3K-53/98

¹⁸⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 24 d. nutartis c. b. UAB „Dažai“ v. UAB „Spaudos dažai“, Nr. 3K-3-581.

¹⁸⁹ Ten pat.

¹⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 3 d. nutartis c. b. UAB „Birių krovinių terminalas“ v. UAB „Ekstra“, Nr. 3K-3-100/2009.

¹⁹¹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2013 m. balandžio 5 d. nutartis c. b. UAB „Clear Channel Lietuva“, UAB „BALTIJOS VAIZDINĖ REKLAMA“, UAB „JCDecaux LIETUVA“ v. Lietuvos nacionalinė reklamos asociacija „LINARA“, Nr. 2A-210/2013.

asmeninės naudos, kuri nebūtinai turi būti susijusi su piniginiiais nuostoliais (tai gali būti ir neigiamas konkurento įvaizdžio sukūrimas, siekis, kad konkurento klientai pradėtų naudotis kito subjekto paslaugomis ir pan.).

Be žalos, asmeninės naudos siekimo, svarbu įrodyti ir kladinimo faktą, kurio nei LR KĮ, nei teismų praktika neatskleidžia. Klaidinimas gali būti kaip informacijos paskleidimas viešoje erdvėje apie įstaigos veiklą, kai patalpinama informacija apie kitą juridinį asmenį, kaip ieškovo veiklos tęsėją¹⁹². Klaidinimas gali būti suprantamas ir kaip klaidingo įspūdžio apie produktą sudarymas, pvz. kai žodis vartojamas specialia prasme, tai jį reikia aiškinti taip, kaip jis aiškinamas atitinkamos mokslo srities žodynuose, žinyuose ar enciklopedijose, o ne bendrinės kalbos žodynuose, nebent būtų labai svarbūs argumentai, dėl kurių su specialios žodžio prasmės apibūdinimu būtų galima nesutikti¹⁹³. Ir čia galime išskirti trečią kriterijų – klaidinamo įspūdžio sudarymą, kuris pirmiausia pasiekia vartotojus.

Išskyrę šiuos kriterijus, kuriuos aptinkame Lietuvos teismų praktikoje, negalime sakyti, kad tokių santykių kvalifikavimas aiškus ir išbaigtas. Neteisingų ir nepagrįstų duomenų paskleidimas gali būti susijęs ir su civilinės atsakomybės taikymu, o tiksliau pagrindas ginti pažeistas neturtines vertybes, jei neteisingi duomenys apie priešingumą teisei yra apibrėžti ir konkretūs¹⁹⁴. Juridinio asmens reputacija ginama pagal CK 2.24 str., kai taikoma atsakomybė už tikrovės neatitinkančių duomenų paskleidimą, kurie kenkia juridinio asmens dalykinei reputacijai ir padaro jam žalos¹⁹⁵. Prieštaravimas gerai moralei kaip asmens dalykinės reputacijos žlugdymas (pažeidimas) yra galimas tuomet, jei asmens-ieškovo elgesys yra grindžiamas tokio paties lygio kriterijais¹⁹⁶. Svarbu paminėti, kad tokie duomenys yra suprantami kaip žinios, informacija ar faktai, kurių tikrumas gali būti patikrinamas, atibojant juos nuo nuomonės, kaip subjektyvaus požiūrio, kuriam tiesos ir tikrumo kriterijus netaikomas. Žinia yra laikomas teiginys, kuriuo kas nors yra tvirtinama, pasakoma ar pateikiama kaip objektyviai egzistuojantis dalykas, o visa tai sprendžiama iš visos publikacijos turinio, tikslo, kryptingumo, pavartotų meninės išraiškos formų, sakinių konstrukcijos ir kt.¹⁹⁷ Analizuojamas tekstas kaip visuma, kas būdinga ir nesąžiningos konkurencijos atveju. O kartu bendra ir tai, kad reikia atskirti

¹⁹² Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 30 d. nutartis c. b. Viešoji įstaiga „Gyvūnų globos tarnyba Pifas“ v. Viešoji įstaiga „Lesė“, Viešoji įstaiga „Pifas.lt“, I. M., A. M., Nr. 2A-380/2010.

¹⁹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1998 m. rugsėjo 14 d. nutartis c. b. UAB „Sirowa“ v. Konkurencijos taryba, Nr. 3K-53/98.

¹⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB (duomenys neskelbtini), Nr. 3k-3-630.

¹⁹⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

¹⁹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB (duomenys neskelbtini), Nr. 3k-3-630.

¹⁹⁷ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 11 d. sprendimas c. b. UAB „LT AQUA“ v. UAB „AQUA Vilnius“, Nr. 2A-936-302/2013.

subjektyvią nuomonę nuo žinių, faktų, kurie ir yra vertinami kaip būdas pakenkti dalykinei reputacijai.

Svarbu paminėti, kad pagrindas taikyti civilinę atsakomybę taip pat apibūdinamas savanaudiškumo požymiu (pateiktos informacijos aplinkybės ir tikslai turi būti savanaudiški¹⁹⁸) – tai taip pat panašu į nesąžiningos konkurencijos atvejį, kur įvardijamas tikslas gauti naudos. Ir trečias kriterijus, kad kiltų civilinė atsakomybė – tai patirta žala, kuri gali būti apibūdinama kaip teigiamo vertinimo sumažėjimas ar paskleistų žinių padariniai kaip neigiami poslinkiai juridinio asmens veikloje: finansiniai nuostoliai, neigiamas poveikis savininkams ir darbuotojams, kiti neigiami padariniai ar panašaus pobūdžio aplinkybės¹⁹⁹. Nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo pagrindai labai panašūs į pagrindus, kuriems esant gali kilti civilinė atsakomybė, o tokio dualumo įtvirtinimas apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos nesustiprina. Tai tik išryškina problemą, kad vieni teisės aktai konkuruoja su kitais: neaišku, kada taikoma civilinė atsakomybė, o kada peržengiamos konkurencijos teisės ribos, sunku atriboti, kada ir koku pagrindu privalu ginti savo teises, nes apie pasirinkimo laisvę taip pat nerandama jokių nuostatų.

Apibendrinant pateiktą lyginimą ir išsakytą nuomonę, atkreipiame dėmesį ir į teismo argumentą vienoje byloje, kad įrodymus teismas vertina pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu išnagrinėjimu, vadovaujantis įstatymais, kurie iš anksto neapibrėžia įrodymų galios, nenustato vienu viršenybės prieš kitus²⁰⁰. O tai patvirtina, kad tokio pobūdžio bylos, kiekvienu atveju gali būti kvalifikuojamos skirtingai ir teisių gynimas, išimtinai naudotis vien LR KĮ normomis, nėra privalomas.

3. Komercinės paslapties nesąžiningas naudojimas

Dar vienas nesąžiningos konkurencijos pavyzdys, kurį pateikia LR KĮ 15 str. 1 d. 3 p. susijęs su informacijos, kuri yra kito ūkio subjekto komercinė paslaptis, naudojimu, perdavimu, skelbimu be šio subjekto sutikimo, taip pat tokios informacijos gavimu iš asmenų, neturinčių teisės šios informacijos perduoti, turint tikslą konkuruoti, siekiant naudos sau arba padarant žalą šiam ūkio subjektui²⁰¹. Komercinė paslaptis saugoma ne tik LR KĮ, bet ir CK, kuriame atskleidžiama ir komercinės paslapties sąvoka – „Informacija laikoma komercine (gamybine)

¹⁹⁸ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 11 d. sprendimas c. b. UAB „LT AQUA“ v. UAB „AQUA Vilnius“, Nr. 2A-936-302/2013.

¹⁹⁹ Ten pat.

²⁰⁰ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 30 d. nutartis c. b. Viešojo įstaiga „Gyvūnų globos tarnyba Pifas“ v. Viešojo įstaiga „Lesė“, Viešojo įstaiga „Pifas.lt“, I. M., A. M., Nr. 2A-380/2010.

²⁰¹ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

paslaptimi, jeigu turi tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę dėl to, kad jos nežino tretieji asmenys ir ji negali būti laisvai prieinama dėl šios informacijos savininko ar kito asmens, kuriam savininkas ją yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą²⁰². LR KĮ dėl sąvokos nepasisako, bet numato apsaugą, priskirdamas komercinės paslapties nesąžiningą naudojimą prie nesąžiningos konkurencijos atvejų.

Lietuvos teismų praktikoje komercinės paslapties apsauga nesiejama išimtinai vien su konkurencijos teise, tačiau peržvelgus ETT praktiką, galima susidaryti įspūdį, kad komercinių paslapčių apsauga turi būti siejama su konkuravimo apraiškomis, kaip vienas iš konkuravimo būdų. Komercinių paslapčių atskleidimas siejamas su ypač rimta žala, kuri galėtų atsirasti neteisėtai atskleidus konkurentui tam tikrą informaciją arba galėtų iškreipti sąžiningą tiekėjų konkurenciją²⁰³. Lietuvos autorių nuomone, komercinė paslaptis, kaip konkreti ūkio subjektui (bendrovei) priklausanti, jam vertinga ir jo saugoma informacija, neatsiejama nuo jo ir kitų ūkio subjektų konkurencijos rinkoje²⁰⁴. Susidaro įspūdis, kad komercinės paslapties apsaugos užtikrinimui turėtų būti taikomos LR KĮ normos kaip pagrindinės.

Kasacinis teismas, formuodamas vienodą praktiką dėl komercinės paslapties sampratos ir požymių vienodo supratimo ir taikymo, nuosekliai pasisako, kad informacija, sudaranti komercinę paslaptį, turi būti slapta, ji turi turėti tikrą ar potencialią vertę (naudą), komercinės paslapties subjektas turi imtis priemonių jai apsaugoti²⁰⁵. Pagal CK normas apie informacijos pripažinimą paslaptimi sprendžia jos savininkas. Savininkas, vadovaudamasis komercijos (gamybos) interesais, sprendžia, kuri informacija yra komercinė paslaptis ir negali būti atskleista²⁰⁶. Komercine paslaptimi gali būti informacija, kurios neprivaloma viešai skelbti, ji nėra žinoma tretiesiems asmenims ir ją pagal įstatymą nedraudžiama pripažinti komercine paslaptimi; kurią savininkas saugo protingomis pastangomis, pavyzdžiui, fizinėmis, techninėmis, teisinėmis, organizacinėmis ar kitokiomis priemonėmis; kuri turi komercinę vertę arba jos praradimas būtų komerciškai žalingas. Komercine paslaptimi pripažintoms žinioms taikomas komercinės vertės kriterijus²⁰⁷. LR KĮ prasme ūkio subjektui priklausanti, komercinę paslaptį sudaranti informacija, užtikrina jo pranašumą prieš kitus ūkio subjektus, ji yra neatskiriamas rinkos elementas, jos atskleidimas tretiesiems asmenims gali lemti sąžiningos konkurencijos

²⁰² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

²⁰³ 2006 m. spalio 24 d. TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija) sprendimas dėl Conseil d'État (Belgija), kurį Teisingumo Teismas gavo 2006 m. lapkričio 6 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje, byla C-450/06.

²⁰⁴ Matkevičius A. Bendrovės komercinės paslapties objektas // Jurisprudencija. 2007, Nr. 10(100). P. 88.

²⁰⁵ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 10 d. nutartis c. b. UAB „Labochema LT“ v. P. Č., UAB „Nano Vita“, Nr. 2A-417-232/2012.

²⁰⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. rugsėjo 26 d. nutartis c. b. „Vairidas“ v. A. M., Nr. 2A-435/2012.

²⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 26 d. nutartis c. b. G. Z. V. AB „Parex bankas“, Nr. 3K-3-499/2006.

pažeidimą²⁰⁸. Taip pat Lietuvos teismai pasisako, kad apsauga kurią numato LR KĮ taikoma ne visai įmonės informacijai, bet tik tai, kuri nustatyta tvarka pripažinta komercine paslaptimi²⁰⁹. Galima prieiti prie išvados, kad komercinės paslapties turinys suvokiamas skirtingai, kadangi konkurencijos teisėje – tai priemonė, padedanti konkuruoti, o civilinėje teisėje jai nusakyti naudojamas vertės kriterijus.

Kaip matome, Lietuva laikosi nuomonės, kad profesinė paslaptis nepatenka į komercinės paslapties sąvoką. ESBT laikosi kitos nuomonės, ne tik siedamas komercinę paslaptį su konkurencija, įtraukdamas į jos sąvoką ir profesinę paslaptį, bet ir išskirdamas kriterijus jai kvalifikuoti, teigdamas, kad „apskritai kalbant apie komercinės paslapties ar kitos informacijos, kurią apima profesinė paslaptis, pobūdį, pirmiausia būtina, kad komercinę paslaptį ar kitą konfidencialią informaciją žinotų tik ribotas asmenų ratas. Antra, tai turi būti informacija, kurios atskleidimas galėtų padaryti didelę žalą ją pateikusiems ar tretiesiems asmenims“²¹⁰.

Darome išvadą, kad komercinės paslapties apsaugą, pirmiausia, turėtų užtikrinti LR KĮ ir tik tada turėtų būti taikoma civilinė atsakomybė. Kyla ir dar vienas klausimas, ar Lietuva vadovaujasi gera praktika, komercinę paslaptį aiškindama siaurinamai, neįtraukdama į jos sąvoką profesinės paslapties? Ar konkretūs duomenys turi komercinę vertę, gali būti įrodinėjimo objektas, bet tam tikrais atvejais dėl informacijos naudingumo nesiginčijama, t. y. pripažįstama, kad ji visada turi komercinę vertę²¹¹. Tai, kad nurodyta informacija „nėra visuotinai žinoma“, nereiškia, jog informacija turi būti absoliučiai slapta. Komercinė paslaptis turi suteikti jos turėtojui konkurencinį pranašumą, t. y. tam tikrų verslo privalumų, gamybinio pranašumo, finansinės naudos ir pan.²¹² Tačiau kyla klausimas, ar tai nesudaro galimybių įmonėms piktnaudžiauti savo padėtimi, juk tokiu atveju svarbu gera argumentacija ir įrodymų pateikimas, o nesąžininga šalis gali įdėti visas pastangas, kad teismo sprendimas būtų priimtas ne konkurento, o būtent jos naudai.

4. Darbuotojų perviliojimas

²⁰⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 28 d. nutartis c. b. UAB „JG reklamos dovanos“ v. D. S. ir UAB „Verslo inkorporacijos centras“, Nr. 3K-3-377/2013.

²⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. "NTB Namėjos grupė" v. "Naminta", Nr. 3K-3-499/2006.

²¹⁰ 2007 m. spalio 12 d. Europos Bendrijų pirmosios instancijos teismo (trečioji kolegija) sprendimas Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse GmbH, įsteigta Bocholte (Vokietija) v. A. Bouquet, byla T-474/04.

²¹¹ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 18 d. nutartis c. b. UAB „Svydis“ v. S. J., R. K. ir UAB „Technogaja“, Nr. 2A-1909-657/2012.

²¹² Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 24 d. nutartis c. b. UAB „Transekspedicija“ v. D. N. ir UAB „DGM“, Nr. 2A-422/2013.

Konkurencijos laisvė garantuoja teisę ūkio subjektams pasirinkti būdus ir priemones, kuriomis jie varžysis su kitais ūkio subjektais, tačiau ši teisė ribojama Konstitucijos 28 str., kuris įpareigoja asmenį nepažeisti kitų subjektų teisių ir teisėtų interesų²¹³. Siūlymas konkuruojančio ūkio subjekto darbuotojams nutraukti darbo sutartį ar neatlikti visų ar dalies savo darbo pareigų siekiant naudos sau ar padarant žalą šiam ūkio subjektui²¹⁴ taip pat draudžiamas LR KĮ. Kaip vertinamas darbuotojų viliojimas ir kodėl jis išskirtas kaip nesąžiningos konkurencijos atvejis apžvelgsime šioje dalyje.

Ūkio subjektas tinkamai neapsaugodamas savo komercinių paslapčių, neužtikrindamas visapusiškos apsaugos pramoninės nuosavybės objektams, gali susidurti su nesąžiningais konkurentais. Tačiau komercinė paslaptis suprantama kaip vertybė, o kaip yra su darbuotojais, kurie lygiai taip pat gali būti naudingi konkurentui? Tikriausiai dėl to LR KĮ savo normomis siekia užtikrinti ir ūkio subjektų apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos, kuri pasiekama perviliojant darbuotojus. Ūkio subjektai savo teises siekia apginti komercinėmis paslaptimis, konfidencialumo ir nekonkuravimo sutartimis, tačiau vis vien pasitaiko atvejų, kai darbuotojai pereina dirbti į konkurento įmonę. Tada ir praverčia LR KĮ 15 str. nesąžiningos konkurencijos draudimo atvejai.

Vien darbuotojų įsidarbinimas kitoje įmonėje neleidžia pripažinti esant nesąžiningą konkurenciją²¹⁵, nes būtina visas bylos aplinkybes vertinti kompleksiskai²¹⁶. Teismai čia išskiria dvi skirtingas aplinkybes: (1) ar darbuotojui buvo tik siūloma nutraukti darbo sutartį (darbuotojo atleidimas); (2) ar jam sudarytos sąlygos įsidarbinti konkuruojančiame ūkio subjekte (darbuotojo perviliojimas)²¹⁷. Kadangi žalingas yra tik darbuotojo perviliojimas, jų aplinkybes teismai nustato vertindami tikruosius darbo sutarties šalių ketinimus („ketinimai gali būti nustatyti pagal tai, kaip šalys elgėsi iki ir po sutarties nutraukimo, nors aiškino, kad darbo sutarties nutraukimas neturi nieko bendra su konkuravimu“²¹⁸) sutarties nutraukimo metu, o ne jų subjektyviais aiškinimais²¹⁹. Tai reiškia, kad teismų praktikoje šiam nesąžiningos konkurencijos atvejui kvalifikuoti įvestas vertinamasis matas – tikrieji šalies ketinimai, kurių autorė siūlo pripažinti esminiu, analizuojant visus nesąžiningos konkurencijos atvejus.

²¹³ Lietuvos Respublikos Konstitucija, 46 str. // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

²¹⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

²¹⁵ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 18 d. nutartis c. b. UAB „Svydis“ v. S. J., R. K. ir UAB „Technogaja“, Nr. 2A-1909-657/2012.

²¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. balandžio 25 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 3K-3-223/2005.

²¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., Nr. 3K-3-472/2011.

²¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. balandžio 25 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 3K-3-223/2005.

²¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 24 d. nutartis c. b. UAB „Dažai“ ir kt. v. UAB „Spaudos dažai“ ir kt., Nr. 3K-3-581/2002.

Kitus kriterijus kaip pasireiškia nesąžiningas konkuravimas, galima išskirti apibendrinus teismų praktiką. Vienas iš tokių kriterijų – naudos siekimas. Tiesioginė nauda pasireiškia tuo, kad neieškoma tinkamų, bet galbūt dirbti mažiau parengtų darbuotojų laisvoje darbo rinkoje, o jau pasinaudojama parengtais specialistais, dirbančiais konkurentui, turinčiais patirties ir kvalifikacijos²²⁰. Naudos siekimas gali pasireikšti ir tuo, kad darbuotojo perėjimas į konkuruojantį subjektą (perviliojimas) rodo tai, kad dar labiau išauga konkurento galimybės²²¹. Antras kriterijus, kurį galima išskirti – tai siūlymas darbuotojams nutraukti darbo sutartį²²². Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad šie pasiūlymai gali būti perteikiami tiek ūkio subjekto vardu, tiek per jo darbuotojus ir kitus susijusius asmenis, pasinaudojant šeimos, giminystės, verslo ryšiais ir kt. Gali būti siūloma nutraukti darbo sutartį ne tik tiesiogiai, bet ir paslėpta forma, t. y. pateikiant kitokio pobūdžio patrauklų pasiūlymą, pavyzdžiui, kreditą įsidarbinančiam konkurento darbuotojui²²³. Trečias kriterijus – žala ūkio subjektui, kuri gali pasireikšti kvalifikuoto darbuotojo netekimu, o kartu neigiama įtaka jo konkurencingumui²²⁴. Šiuo atveju žala pasireiškia ne tiesiogiai ir ji nebūtinai gali būti pamatuojama pinigine suma.

Taigi darbuotojų perviliojimas draudžiamas, bet dėl klientų perviliojimo LR KĮ nepasisako. Tačiau teismų praktika pati kalba už save, kad tokių atvejų taip pat būna. Konkurencinis pranašumas, įgytas dėl galimybės naudotis informacija, kuri yra kito ūkio subjekto komercinė paslaptis, laikytinas prieštaraujančiu ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, ir todėl galėtų būti teismo pripažintas nesąžiningos konkurencijos veiksmu²²⁵. Komercinė, gamybinė paslaptis pripažįstama konfidenciali, t. y. slapta ir saugoma informacija ieškovo įmonėje laikoma informacija apie esamus ir potencialius tiekėjus, klientus ir partnerius, sudarytas sutartis; konkrečias teikiamų paslaugų ir atliekamų darbų apimtis ir jų savikaina, konkrečias gaunamų paslaugų ar įgyjamų daiktų, prekių kainas; idėjos, komerciniai sumanymai ir įmonės veiklos strategijos realizavimo būdai ir kt²²⁶. Darbo autorės nuomone, kvalifikavimo kriterijai, kuriais remiantis galima pripažinti, jog klientai buvo pervilioti nesąžiningos konkurencijos veiksmais būtų tokie: pirmiausia, analogišką veiklą vykdančio subjekto analogiškų sutarčių sudarymo faktas; komercinės paslapties naudojimas, kuri tapo

²²⁰ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 18 d. nutartis c. b. UAB „Svydis“ v. S. J., R. K. ir UAB „Technogaja“, Nr. 2A-1909-657/2012.

²²¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., Nr. 3K-3-472/2011.

²²² Ten pat.

²²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. balandžio 25 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 3K-3-223/2005.

²²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., Nr. 3K-3-472/2011.

²²⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

²²⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. liepos 12 d. nutartis c. b. „LLG transportas“ v. „Railana“, Nr. 2A-1130/2012.

žinoma dėl darbo santykių; veiksmai, kad būtų pasiekta būtent klientų perviliojimo, t.y. naudos siekimas (pasireiškiantis savo padėties pagerinimu, o kito ūkio subjekto konkuravimo sąlygų pabloginimu (ūkio subjekto pajamų sumažėjimas, neigiama įtaka kito ūkio subjekto galimybėms varžytis))²²⁷.

Taigi, kaip matome, ne tik teoriškai, bet ir praktiškai įmanomas ne tik darbuotojų, bet ir klientų perviliojimas ir nors teismai remiasi komercinės paslapties atskleidimu ar darbuotojo perviliojimo faktu, būtų tikslinga ir klientų perviliojimo galimybę kaip nesąžiningos konkurencijos atvejį į LR KĮ įtraukti. Tokiu būdu ūkio subjektų teisių gynimas būtų įtvirtintas visapusiškai.

5. Kito ūkio subjekto gaminio, pakuotės imitavimas, kopijavimas, siekiant naudos

Konstitucijoje nustatyti imperatyvai dėl sąžiningos konkurencijos, išreikšti nesąžiningos konkurencijos veiksnių draudimu LR KĮ. Vienas iš pavyzdžių, kurio klausimas bus nagrinėjamas šioje dalyje – kito ūkio subjekto gaminio ar jo pakuotės imitavimas, to gaminio ar pakuotės formos, spalvos ar kitų skiriamųjų požymių kopijavimas, jeigu tai gali klaidinti dėl gaminio tapatybės arba jeigu šiais veiksmais siekiama pasinaudojant kito ūkio subjekto reputacija gauti nesąžiningos naudos²²⁸. Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo 10bis straipsnyje taip pat įtvirtintas toks draudimas nuo nesąžiningos konkurencijos veiksnių atlikimo, kur nustatyta, kad nesąžininga konkurencija laikomas bet koks konkurencijos veiksmas, prieštaraujantis sąžiningiems pramonės ir prekybos reikalų vedimo papročiams, draudžiant visus veiksmus, dėl kurių bet kuriuo būdu gali būti supainiotos įmonės, gaminiai arba konkurento pramoninė ar prekybinė veikla²²⁹. Gaminiai Lietuvoje gali būti saugomi ir DĮ arba Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau - ATGTĮ) pagrindu.

Lengviausia išskirti, kokie imitavimo veiksmai nedraudžiami ir nelaikomi nesąžininga konkurencija. Pirmiausia būtina išskirti, kad nesąžininga konkurencija nelaikomas gaminio imitavimas *per se* (gaminio imitavimas *per se* galėtų būti laikomas neteisėtu tuo atveju, jeigu būtų įgytos išimtinės intelektinės nuosavybės teisės: patento, pramoninio dizaino pagrindu)²³⁰. Antra, nelaikoma nesąžininga konkurencija, jeigu pagal esminius technologinius gaminių

²²⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. liepos 12 d. nutartis c. b. „LLG transportas“ v. „Railana“, Nr. 2A-1130/2012.

²²⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

²²⁹ 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // Valstybės žinios, 1996, Nr.: 75 -1796.

²³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Traidenis“ v. UAB „Freliksnavis“, Nr. 3K-3-519/2009.

parametrus gaminiai yra panašūs (gaminio imitacija visiškai turi būti tapati pirminiam gaminiui). Trečia, vizualus gaminių panašumas, jeigu nulemtas gaminių paskirties, nelaikomas nesąžininga konkurencija. Ketvirta, gaminio imitavimu nelaikomi tokie veiksmai, kuriais norima pasiekti tam tikrų funkcinių savybių. Penkta, jeigu asmuo imasi priemonių išvengti klaidinimo dėl gamintojo ar prekės tapatybės, tai tokie veiksmai taip pat paneigs nesąžiningumą²³¹. Teismų praktika atskleidžia svarbią aplinkybę, kad imitavimo atvejai nebūtinai bus draudžiami, nors tą numato LR KĮ, jeigu kito asmens produktų imitavimą galima laikyti natūraliu reiškiniu konkurencijoje ir toks imitavimas pats savaime nesukelia žalos, bet priešingai, skatina konkurenciją, sumažinant atitinkamų produktų kainas, didina jų prieinamumą vartotojams, skatina gamintojus rūpintis gaminamų produktų kokybe, dėl ko galiausiai laimi vartotojai²³².

Imitavimo laisvė yra neatsiejama nuo konkurencijos ir ūkinės veiklos laisvės sampratos²³³, tačiau svarbu paminėti, kad tokia laisvė ribojama įstatymų. Gaminių imitavimas suprantamas kaip mėgdžiojimas, asmuo stebi kito asmens elgesį ir jį atkartoja²³⁴. ATGTĮ prasme imitavimas suprantamas kaip kopijavimas²³⁵. O DĮ imitavimas išreiškiamas kaip pagrindas dizaino registraciją pripažinti negaliojančia, jeigu dizainas tapatus įregistruotam ar pareikštam registruoti ankstesniam dizainui²³⁶. Taigi pripažįstant konkurencijos laisvę, imitavimas dažniausiai nėra laikomas priešingu teisei, jeigu jo nedraudžia intelektinės nuosavybės apsaugos įstatymai²³⁷.

Kad būtų kvalifikuotas LR KĮ 15 str. 1 d. 5 p., turi būti nustatytos šios aplinkybės: pirma, kito ūkio subjekto gaminio imitavimas ar kopijavimas; antra, tokie veiksmai gali klaidinti dėl gaminio tapatybės arba, pasinaudojant kito ūkio subjekto reputacija, šiais veiksmais siekiama gauti nesąžiningos naudos²³⁸. LR KĮ draudžiama tik nesąžininga konkurencija, konkuravimas tarpusavyje šio įstatymo nėra draudžiamas, jeigu neįrodomas nesąžiningumas²³⁹. Taip pat teismų išskiriamas originalumo reikalavimas bei reputacija (gaminamų produktų žinomumas rinkoje)²⁴⁰.

²³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Traidenis“ v. UAB „Freliksnavis“, Nr. 3K-3-519/2009.

²³² Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 4 d. nutartis c. b. UAB „Novameta“ v. UAB „Ukrena“, Nr. 2A-177/2011.

²³³ Jakutavičius M. Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai: daktaro dis.soc. mokslai: teisė (01 S)/LPA.- VU, 2009. P. 25.

²³⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 4 d. nutartis c. b. UAB „Novameta“ v. UAB „Ukrena“, Nr. 2A-177/2011.

²³⁵ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

²³⁶ Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.

²³⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 4 d. nutartis c. b. UAB „Novameta“ v. UAB „Ukrena“, Nr. 2A-177/2011.

²³⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

²³⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. lapkričio 4 d. nutartis c. b. UAB „Zbiga“ v. UAB „Gintaro baldai“, Nr. 3K-3-509/2013.

²⁴⁰ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 4 d. nutartis c. b. UAB „Novameta“ v. UAB „Ukrena“, Nr. 2A-177/2011.

Kaip jau buvo minėta darbo pradžioje, tokio principo („nesąžiningumas“) įvedimas suponuoja kintamojo pobūdžio vertinimą, paliekant laisvės teismų interpretavimui.

6. Klaidinanti ir neleistina lyginamoji reklama

Turbūt nėra pasaulyje tokio ūkio subjekto, kuris nebūtų susidūręs su reklama, o juk tai patogiausias ir greičiausias būdas informuoti pirkėjus apie savo parduodamas prekes ir paslaugas, konkuruoti su kitais ūkio subjektais. Su reklama susijusias teises ir pareigas aptaria ne tik Konstitucija (įtvirtindama informacijos laisvę²⁴¹), RĮ, LR KĮ ar NKVVDĮ, bet ir tarptautiniai dokumentai. Šiame darbe reklama atskleidžiama ne kaip informavimo priemonė, bet kaip konkuravimo, o tiksliau sąžiningo konkuravimo priemonė. Štai RĮ 1 str. nuostatos numato šio įstatymo tikslą - saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę²⁴², LR KĮ taip pat numato nesąžiningo konkuravimo priemone laikydamos reklamą, kuri pagal Lietuvos Respublikos įstatymus laikoma klaidinančia ar neleistina lyginamąja reklama²⁴³. Akivaizdu, kad šis informacijos skleidimo būdas gali būti ne tik naudingas (pvz. konkurencingos įmonės kūrimui, produktų populiarinimui ir pan.), bet ir žalingas, todėl įstatymuose ir numatyta drausti klaidinančios ar lyginamosios reklamos skleidimą. Kas yra toji reklama, kodėl atsirado poreikis informacijos laisvę riboti ir kaip su tuo susijusi nesąžininga konkurencija, nagrinėjama šioje dalyje.

Informacija gali būti reiškiamą įvairiomis formomis, viena iš jų yra reklama – socialinio, politinio ir komercinio pobūdžio informacija²⁴⁴. Reklama - žinių skleidimas norint išgarsinti, patraukti, sudominti²⁴⁵. Terminų žodyne reklama atskleidžiama kaip informacija, kuri padeda įmonėms konkuruoti tarpusavyje, plėsti savo prekių, produktų ar paslaugų vartotojų gretas. RĮ pateikiama reklamos sąvoka platesnė ir išsamesnė - tai bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis skleidžiama informacija, susijusi su asmens ūkine komercine, finansine ar profesine veikla, skatinanti įsigyti prekių ar naudotis paslaugomis, įskaitant nekilnojamojo turto įsigijimą, turtinių teisių ir įsipareigojimų perėmimą²⁴⁶. Atskleidžiamas reklamos savybių įvairiapusiškumas, tačiau kaip matome tokios sąvokos interpretavimas gali būti klaidingas, nes Konstitucinis Teismas pabrėžia, kad reklama susijusi su informacijos laisve - ne tik teise informuoti (t. y. skleisti informaciją), bet ir teise gauti informaciją, o neteisingą informaciją, t. y.

²⁴¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

²⁴² Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.

²⁴³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

²⁴⁴ Markauskas L. Reklamos ir kitos informacijos apie prekes ir paslaugas santykis: teisinis aspektas // Socialinių mokslų studijos. 2010, Nr. 2(6). P. 188.

²⁴⁵ Terminų žodynas. Prieiga per internetą // <http://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/r/reklama>, prisijungimo laikas: 2013-11-11.

²⁴⁶ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.

dezinformaciją, valstybių įstatymai paprastai draudžia. Taigi informacijai (taip pat ir reklamai) taikytinas tiesos reikalavimas²⁴⁷. Tačiau tai ne vienintelis draudžiamos reklamos kriterijus.

Reklamai būdingi bent du požymiai: 1) specialus jos tikslas – skatinti vartoti reklamuojamą dalyką arba vykdyti kitus reklamuotojo užsakymus, 2) atlygintinumumas (už reklamą užsakovas koku nors būdu atsilygina). Todėl galima daryti išvadą, kad reklama dažniausiai būna susijusi su materialine nauda: ja siekiama arba tiesiogiai didinti pelną (plečiant vartojimą, paslaugas), arba tai užsitikrinti ateityje (reklamuojant kompanijos ženklą ar veiklą, t. y. padedant jai įsitvirtinti rinkoje)²⁴⁸. RĮ 3 str. pateikia tokius reklamos principus: 1) padori ir teisinga; 2) aiškiai atpažįstama²⁴⁹. Taigi, kaip matome reklama susijusi su informacijos laisve, su galimybe konkuruoti, todėl ši priemonė turi būti saugoma, nes tokios informacijos, kuri pripažįstama reklama, pasiekiamumas yra ganėtinai platus ir gali paliesti ne tik skirtingo amžiaus asmenis, bet ir skirtingus ūkio subjektus, todėl LR KĮ normomis ir draudžiama tik tam tikra reklamos rūšis, o ne apskritai reklama.

LR KĮ kalba apie dvejopą reklamą: klaidinančią arba neleistiną lyginamąją²⁵⁰, tačiau tokios reklamos draudimą numato ne tik LR KĮ, peržvelgus teismų praktiką akivaizdu, kad tokių reklamų draudimą teismai įgyvendina kito įstatymo (RĮ) normomis, taip pat kalbančiomis apie klaidinančią ir lyginamąją reklamą. Kalbant apie nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimą, tai tokia teismų praktika nėra gausi, tad tuo pačiu ir neišsamiai analizuota.

Naujovė, kuri buvo pristatyta Konkurencijos tarybos 2013 spalio mėn. „Klaidinančios ir neleidžiamos lyginamosios reklamos vertinimo gairės“, aktuali šios temos nagrinėjimui, todėl didelis dėmesys bus skiriamas ne tik LR KĮ aiškinimui, bet ir gairių aptarimui.

Gairėse numatomas tikslas – klaidingą ar neleidžiamą lyginamąją reklamą kvalifikuoti ir kaip nesąžiningos konkurencijos veiksmus, o jos kvalifikavimui naudojamasi RĮ 5 ir 6 str. nuostatomis. Taigi, pagal RĮ 2 str. 4 d., klaidinanti reklama yra reklama, kuri bet koku būdu, įskaitant ir jos pateikimo būdą, klaidina arba gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta arba kuriuos ji pasiekia, ir kuri dėl savo klaidinančio pobūdžio gali paveikti jų ekonominę elgesį arba

²⁴⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 "Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai // Valstybės žinios, Nr. 15-465.

²⁴⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 "Dėl alkoholio reklamos kontrolės" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios, Nr. 15-314.

²⁴⁹ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.

²⁵⁰ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

kuri dėl šių priešasčių pakenkia ar gali pakenkti kito asmens galimybėms konkuruoti²⁵¹. Pagrindiniai kriterijai, kuriais vadovaujantis yra nustatomas klaidinančios reklamos draudimas taip pat įvardijami šiame įstatyme: teisingumo, išsamumo ir pateikimo²⁵². Kad būtų pažeistas RĮ 5 str. 1 d. įtvirtintas draudimas naudoti klaidinančią reklamą, pakanka nustatyti bent vieną iš šių kriterijų, apibūdinančių klaidinančią reklamą, ir įvertinti tą kriterijų paprasto (vidutinio) reklamos vartotojo požiūriu²⁵³.

Norint pripažinti reklamą klaidinančia, vadovujamasi vidutinio (paprasto) vartotojo matu, kurio ekonominis elgesys paprastai siejamas su bendru įspūdžiu apie prekę (jos pakuotė, prekės ženklas, bendro pobūdžio informacija apie prekės savybes, prekės kaina), neanalizuojant kiekvienos detalės²⁵⁴. Toks vertinimas pabrėžia, kad vidutinio vartotojo supratimu reklama klaidina ne dėl atskirų detalių, o būtent visa visuma yra klaidinanti. Teismai savo praktikoje taip pat pasisako, kad būtina vertinti reklamos visumą, o ne atskiras detales²⁵⁵ ir kiekvieną reklamą atskirai²⁵⁶.

Klaidinimas nustatomas remiantis RĮ pateiktais kriterijais, o teismų praktikoje pažymima, kad reklamoje pateikiami teiginiai yra neteisingi, jeigu reklamos davėjas negali pagrįsti šių teiginių teisingumo jos naudojimo metu. Ar pakanka reklamoje pateikiamų teiginių teisingumą pagrindžiančių duomenų, sprendžiama atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį, o pateikiamų teiginių teisingumas negali būti grindžiamas duomenimis asmenų, kurių kompetencija nėra susijusi su pateikiamos informacijos turiniu²⁵⁷. Tačiau kiekvienu atveju bendra tai, kad konkrečiu atveju įvertinama konkrečių reklaminių teiginių prasmė jų klaidingumo / neatitikimo tikrovei aspektu²⁵⁸, o tai gali patvirtinti ir tas faktas, kad vartotojams nepateikiama visa informacija arba siekiama nuslėpti aplinkybę, dėl kurios, jei ji būtų buvusi žinoma, daug vartotojų būtų nusprendę nepirkti²⁵⁹. Svarbi aplinkybė ir ta, kad vertinant ginčijamų reklaminių teiginių atitiktį RĮ nuostatoms svarbus yra ir reklamos davėjo elgsenos

²⁵¹ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.

²⁵² Ten pat.

²⁵³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2008 m. liepos 3 d. nutartis a. b. UAB „Tez Tour“ v. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Nr. A-556-997-08.

²⁵⁴ Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2013 m. balandžio 8 d. sprendimas a. b. Konkurencijos taryba v. Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija ir Lietuvos kabelinės televizijos asociacija, Nr. I-1471-815/2013..

²⁵⁵ Ten pat.

²⁵⁶ Ten pat.

²⁵⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2008 m. liepos 3 d. nutartis a. b. UAB „Tez Tour“ v. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Nr. A-556-997-08.

²⁵⁸ Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2013 m. balandžio 8 d. sprendimas a. b. Konkurencijos taryba v. Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija ir Lietuvos kabelinės televizijos asociacija, Nr. I-1471-815/2013.

²⁵⁹ 2006 m. rugsėjo 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas Lidl Belgium GmbH & Co KG v. Etablissements Franz Colruyt NV, byla C-356/04.

konkurencinėje erdvėje teisinis įvertinimas²⁶⁰. Taigi teismų praktika išskiria tiek vartotojo, tiek reklamos davėjo vertinimą.

Lygiai tokia pat situacija ir su neleidžiama lyginamąja reklama, kurią reglamentuojančios normos įtvirtintos RĮ 6 str., bet ji gali būti pripažinta ir kaip nesąžiningos konkurencijos būdas. Lyginamoji reklama yra suprantama kaip reklama, kurioje tiesiogiai arba netiesiogiai nurodomas reklamos davėjo konkurentas, jo prekės ar paslaugos²⁶¹. Savaimė nėra draudžiama reklamoje lyginti dalį panašaus asortimento arba visą asortimentą, kuri parduoda reklamos davėjas ir jo konkurentas, o objektyvumo reikalavimu negali būti nustatoma pareiga reklamoje aiškiai išvardyti įvairias panašias prekes, kurios sudaro lyginamus asortimentus, ir jų kainas. O prekes, kurių kainos buvo taip palygintos, turi būti įmanoma atskirai ir konkrečiai nustatyti, remiantis reklamoje esančia informacija²⁶².

Įvertinus informacijos kaip reklamos pobūdį, nustačius, ar ji klaidinanti ar ji draudžiamo lyginimo, atsiranda būtinybė nustatyti, koku pagrindu, ar RĮ ar LR KĮ taikyti sankcijas. Tam būtinas kriterijus, kuris aiškiai atskirtų, kurio įstatymo pagrindu tokios reklamos draudimas nustatomas. Teismų praktika tokių kriterijų nepateikia, nes iki šiol tik vienoje byloje Konkurencijos taryba ir teismas kvalifikavo klaidinančios reklamos veiksmus kaip nesąžiningą konkurenciją.

Pagrindinis kriterijus, kurį išskiria Konkurencijos taryba savo gairėse kaip esminį skirtumą tarp RĮ ir LR KĮ, kad LR KĮ klaidinančios reklamos ir neleidžiamos lyginamosios reklamos atžvilgiu Konkurencijos taryba turi teisę taikyti tik tuo atveju, jeigu šie veiksmai pažeidžia akivaizdžiai išreikštą viešąjį interesą²⁶³. Apie jį buvo kalbėta jau anksčiau, tačiau darbo autorė nenorėtų sutikti su tokiu esminiu kriterijumi, nes kaip žinome Konkurencijos tarybos kompetencija numatyta LR KĮ 16 str. 4 d. numatant, kad Konkurencijos taryba tiria nesąžiningos konkurencijos veiksmus tik tais atvejais, jeigu šie veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus²⁶⁴. Taigi, šis kriterijus nėra esminis, negali būti ir pagrindinis, nes praktikoje tokia sąlyga taikytina jau seniai ir tai yra Konkurencijos tarybos kompetencijos nuo teismų atribojimo kriterijus.

Dar vienas aspektas dėl ko tokios taisyklės įvedimas gali būti ydingas, kad atsižvelgiant į pačios reklamos, kaip priemonės, pobūdį, ji nebūna skirta vienam vartotojui, bet dažniausiai ji

²⁶⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 17 d. nutartis a. b. UAB „Tele 2“ v. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Nr. A1-930/2005.

²⁶¹ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.

²⁶² Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2012 m. sausio 5 d. nutarimas „Dėl parduotuvių tinklo „Techasas“ reklamos atitikties Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo (toliau – Reklamos įstatymas) reikalavimams“, Nr. 2S-1

²⁶³ Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba. Klaidinančios ir neleidžiamos lyginamosios reklamos vertinimo gairės. 2013. Prieiga per internetą // http://kt.gov.lt/naujienos/doc/2013-10-08_Reklamos_vertinimo_gaires.pdf; prisijungimo laikas: 2013-12-01.

²⁶⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

skirta platesniai publikai negu vienam kažkokios srities atstovui. Juk reklama gali būti skleidžiama per radiją, televiziją, spaudoje ir pan. Tad neaišku, koku būdu Konkurencijos taryba nustatinės pažeidimo mastą, įvardindama jį kaip platų²⁶⁵.

Taigi belieka tik viena, laukti naujos teismų praktikos ir tikėtis, kad ji bus gausesnė, kalbant apie kriterijų suformulavimą. Nes šios dienos aktualijomis, dėl tokios nuostatos įtvirtinimo naudingumo galima abejoti, kadangi analogiškas pažeidimas kvalifikuojamas kito įstatymo normomis ir tokia apsauga yra pakankama.

²⁶⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 13 d. sprendimas a. b. UAB "Balticum TV", UAB "Marsatas", UAB "Vinita", UAB "Rygveda" v. LR Konkurencijos taryba, Nr. A(858)-2288/2011.

IŠVADOS

1. 1992 m. Lietuvoje laikomi konkurencijos taisyklių įtvirtinimo pradžia. Konstitucijos 46 str. nustatė pagrindinius valstybės ekonomikos principus, kuriuos grindė sąžininga konkurencija, monopolizavimo draudimu. LR KĮ išskyrė pagrindines veikas, nesąžiningai varžančias konkurenciją. Tai buvo pradinis impulsas nesąžiningos konkurencijos sąvokos atskleidime ir kriterijų formulavime. Kitas etapas, įnešęs svarbių pasikeitimų Lietuvos nesąžiningos konkurencijos instituto formavimesi, tai laikotarpis, kai Lietuva ruošėsi stojimui į ES ir 2004 m. gegužės mėn. tapo jos nare. „Vidutinio vartotojo“ standarto įvedimas – vienas svarbiausių to meto pasiekimų, kurį Lietuva perėmė iš ES teisės.
2. Nesąžiningos konkurencijos sąvokos, kaip tokios, Lietuvos teisės aktuose nepateikta. Plačiuoju požiūriu nesąžiningos konkurencijos turinį atskleidžia Konstitucija per 2 konstitucinius principus: draudimą monopolizuoti gamybą ir rinką bei sąžiningos konkurencijos laisvę. Siauruoju požiūriu nesąžiningos konkurencijos sampratą įtvirtina LR KĮ, pateikdamas bendro pobūdžio nuostatą, sukonkretintą pavyzdiniu nesąžiningos konkurencijos atvejų sąrašu.
3. LR KĮ nuostatose gamybos ir rinkos monopolizavimo draudimas nedetalizuojamas. Taip pat atsižvelgiant į tai, kad vienas iš kriterijų nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimui yra konkurencijos rinkoje egzistavimas, Konstitucijos 46 str. įtvirtintas draudimas negali būti naudojamas, siekiant atskleisti nesąžiningos konkurencijos reikšmę, nes monopolizavimo bruožas yra konkurencijos nebuvimas.
4. Nesąžiningos konkurencijos sąvokos neapibrėžtumą, nepastovumą lemia įstatymo leidėjo pasirinkimas nesąžiningos konkurencijos turinį atskleisti, naudojant kintamo, individualaus vertinimo elementus: „sąžiningumą“, „nesąžiningumą“, „sąžiningą praktiką“, „gerus papročius“ ir t.t.
5. LR KĮ nedetalizuojami ir atskiri kriterijai konkrečiam nesąžiningos konkurencijos atvejui nustatyti, pateikiant tik bendrus požymius, kurių prasmė be Konkurencijos tarybos ir teismų išaiškinimų, įstatyme nėra įtvirtinta.
6. Atlikus išsamią nesąžiningos konkurencijos atvejų analizę, nustatant kriterijus, kurie įvardinti teismų kaip esminiai ar papildomi, tokio pobūdžio bylose kiekvienas atvejis teismui tampa individualus ir norma sukonkretinama tik tam tikroje byloje, išsiaiškinus visų aplinkybių visumą.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Šiame baigiamajame magistro darbe, analizuojant Lietuvos teisės aktus, mokslinę literatūrą bei Lietuvos ir ETT praktikoje suformuotas su darbo tema susijusias atitinkamų klausimų ir teisės aktų nuostatų aiškinimo ir taikymo taisykles, atskleidžiamas nesąžiningos konkurencijos sąvokos turinys ir įvardijami atskirų nesąžiningos konkurencijos atvejų kvalifikavimo ypatumai.

Šio tyrimo tikslas – išanalizuoti nesąžiningos konkurencijos reglamentavimo Lietuvos konkurencijos teisėje ypatumus bei nustatyti taikymo praktikoje problemas – pasiektas įgyvendinus tokius uždavinius: pirmiausia, išanalizavus mokslinę literatūrą, Lietuvos teismų praktiką, Lietuvos Respublikos teisės aktus, aptariančius nesąžiningos konkurencijos sampratą, atskleidžiant jos turinį; po to yra nustatoma nesąžiningos konkurencijos instituto Lietuvos teisės aktuose įtvirtinimo raida ir reikšmė, aptarti pagrindiniai unifikavimo su ES teise aspektai; ir galiausiai identifikuojami nesąžiningos konkurencijos atvejų kvalifikavimo ypatumai, įvertinamas nesąžiningą konkurenciją reglamentuojančių teisės normų veiksmingumas bei atskleidžiami teisinio reguliavimo netikslumai ir dėl to išskylančios problemos.

Magistrinio baigiamojo darbo temai atskleisti buvo naudojami loginis-analitinis, lingvistinis, lyginamasis, istorinis, sisteminės analizės metodai, kurių pagalba darbo tema buvo išanalizuota, pateiktos išvados bei įvertintas hipotezės teisingumas. Remiantis padarytomis išvadomis, manytina, jog darbo hipotezė – „Siekiant atlikti tinkamą nesąžiningos konkurencijos veiksnių teisinį kvalifikavimą, praktikoje susiduriama su problemomis dėl nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo kriterijų nepakankamai aiškaus įtvirtinimo teisės aktuose ir nevienareikšmio aiškinimo bei formavimo teismų praktikoje“ – pasitvirtino iš dalies. Tai patvirtina tokios darbe padarytos išvados, jog nesąžiningos konkurencijos sąvokos neaiškumą, neapibrėžtumą nulėmė tai, kad jai paaiškinti įstatymo leidėjas pasirinko kintamus, individualaus vertinimo elementus: „sąžiningumą“, „nesąžiningumą“, „sąžiningą praktiką“, „gerus papročius“ ir t.t. LR KĮ nedetalizuojami ir atskiri kriterijai konkrečiam nesąžiningos konkurencijos atvejui nustatyti, pateikiant tik bendrus požymius, kurių prasmė be Konkurencijos tarybos ir teismų išaiškinimų, įstatyme nėra pateikta. O kadangi nesąžiningos konkurencijos kvalifikavimo byloje kiekvienas atvejis teismui tampa individualus ir norma sukonkretinama tik tam tikroje byloje, išsiaiškinus visų aplinkybių visumą, nelaikytina problema, nes teismų vaidmuo yra itin reikšmingas, kaip galinčių lanksčiau ir operatyviau reaguoti į santykių ypatumus, poreikio kitimą ir socio-ekonominės padėties kaitą.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

In this master thesis the concept of unfair competition is revealed and qualification features of individual cases of unfair competition are presented by analyzing the Lithuanian legislation, scientific and legal literature as well as analysing Lithuanian and ECJ jurisdictions' legal acts, legislation and legal practice.

The objective of this master thesis - to analyze the regulation of unfair competition in Lithuanian's competition law and to determine practical application problems- has been achieved through the following tasks. First, scientific literature, legal practice, legal acts of the Republic of Lithuania discussing the concept of unfair competition and its content are analyzed, then the development and the importance of unfair competence institute setting in Lithuanian legal acts is determined, the main aspects of unification with EU law are discussed, finally, classification features of cases of unfair competition are identified and the efficiency of unfair competition legislation is evaluated, also regulatory uncertainties and the problems it may cause are indicated.

Logical and analytical, linguistic, comparative, historical, systematic analysis methods were used to analyze the topic, present the conclusions and to find out if the hypothesis was right. On the basis of the thesis conclusions, it must be held that the hypothesis - In order to make a proper legal classification of actions of unfair competition, in practice encounter problems due to lack of a clear qualification criteria, lack of clarity in legal acts, ambiguity in interpretation and formation of the judicial practice of unfair competition – confirmed partially. That also was proved by the fact that the uncertainty and indefiniteness of the concept of unfair competition was determined by the choice of the legislator to use variable, individual assessment elements, such as 'honesty', 'dishonesty', 'fair practice', 'good manners', etc. for explaining it. Moreover, The Law on Competition of the Republic of Lithuania does not specify criteria for particular cases of unfair competition to identify, only common attributes are presented, which actually don't have definite meaning without Council of Competition and judicial interpretations. Due to the qualification of unfair competition for court is individual in each case and rule of law is specified only in a particular case when all of the circumstances are found out, it does not constitute a problem, because the role of the judiciary is very important, as a more flexible and able to respond quickly to the specific features, changes in demand and changes in socio-economic situation.

NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymas Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsnio papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 111-4123.
3. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.
5. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.
6. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 69-2382.
7. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.
8. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1992, Nr. 29-841.
9. Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas // Valstybės žinios. 2008, Nr. 6-212.
10. Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1937.
11. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.
12. 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // Valstybės žinios, 1996, Nr.: 75 -1796.
13. Lietuvos Respublikos Prezidento 2011 m. vasario 17 d. aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 2, 3, 20, 22, 28 IR 31 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 4.84 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 224, 259¹ straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 99¹¹ straipsniu įstatymo projekto“ // Valstybės žinios. 2011, Nr. 1K-609.
14. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 186 „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 181-6708.
15. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos

- Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 "Dėl alkoholio reklamos kontrolės" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai" // Valstybės žinios, Nr. 15-314.
16. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 85-2548.
 17. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių "Būtingės nafta", "Mažeikių nafta" ir "Naftotiekis" reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 27-1098.
 18. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 "Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 15-465.
 19. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 "Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai // Valstybės žinios, Nr. 15-465.

20. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 8 dalies (2004 m. kovo 9 d. redakcija), 34 straipsnio 17 dalies (2004 m. kovo 9 d., 2006 m. balandžio 25 d. redakcijos), 41 straipsnio (2004 m. kovo 9 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 618 "Dėl Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių ir Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse taisyklių patvirtinimo" patvirtintų Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių 28.5, 51.5 punktų (2004 m. gegužės 20 d. redakcija), 51 punkto (2004 m. gegužės 20 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2004 m. kovo 9 d., 2006 m. balandžio 25 d. redakcijos), šių taisyklių 51 punkto (2006 m. spalio 17 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2006 m. balandžio 25 d. redakcija), taip pat šių taisyklių 51 punkto (2007 m. gegužės 2 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2006 m. balandžio 25 d., 2007 m. birželio 21 d. redakcijos)“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-349.
21. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. gruodžio 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 15 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 140-5569.
22. Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba. Klaidinančios ir neleidžiamos lyginamosios reklamos vertinimo gairės. 2013. Prieiga per internetą // [http://kt.gov.lt/naujienos/doc/2013-10-08 Reklamos vertinimo gaires.pdf](http://kt.gov.lt/naujienos/doc/2013-10-08_Reklamos_vertinimo_gaires.pdf); prisijungimo laikas: 2013-12-01.
23. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 1992 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymu draudžiamos nesąžiningos konkurencijos veikų priežiūros vykdymo tvarkos“, Nr. 3.
24. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos prie Valstybinės konkurencijos ir vartotojų teisių gynimo tarnybos 1995 m. kovo 30 d. nutarimas „Dėl baudos skyrimo UAB Lendrūnė“, Nr. 18.
25. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2011 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas „Dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl UAB „Labradoras“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 straipsnio reikalavimams“, 1S-167.

26. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2012 m. sausio 5 d. nutarimas „Dėl parduotuvių tinklo „Techasas“ reklamos atitikties Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo (toliau – Reklamos įstatymas) reikalavimams“, Nr. 2S-1.
27. Europos sutartis, steigianti asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų Šalių Narių, iš vienos pusės, ir Lietuvos Respublikos, iš kitos pusės, 1995 m. birželio 12 d. // Valstybės žinios. 1998-01-31, Nr. 11-266.
28. Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje, 2007 m. gruodžio 13 d., Nr. 306-1 // Europos Sąjungos oficialusis leidinys, C 306.
29. 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl teisinės dizaino apsaugos 98/71/EB (OL 1998 m. L 289, p. 28).
30. 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 8 skyrius, 2 tomas, p. 205).
31. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 17 skyrius, 2 tomas, p. 32).
32. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL 2005 L 149, p. 22).
33. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos (kodifikuota redakcija) (OL 2006 L 376, p. 21).
34. 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (kodifikuota redakcija) (OL 2009 L 78, p. 1).

Specialioji literatūra:

1. Birmontienė T., Bubnys A., Buišienė O. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.
2. Baranauskas. E., Karulaitytė-Kvainauskienė I., Kiršienė J. Ir kt. Civilinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007.

3. Bush H. The Competition Between Good and Bad Habits. Prieiga per internetą // <http://www.beingpoint.com/the-competition-of-good-and-bad-habits/>, prisijungimo laikas: 2013-08-12.
4. David J. Gerber. FAIRNESS IN COMPETITION LAW: EUROPEAN AND U.S. EXPERIENCE. Prieiga per internetą // http://www.kyotogakuen.ac.jp/oid/information/fairness_in_competition_law.pdf; prisijungimo laikas: 2013-08-12.
5. Davulis G. Ekonomikos teorija. Vilnius: LEIDYKLA, 2009.
6. Frauke Henning-Bodewig. International Handbook on Unfair Competition. Munchen: GmbH & Co, 2013.
7. Frauke Henning-Bodewig. Unfair Competition Law European Union and Member States. The Hague: Kluwer Law International, 2006.
8. Jakutavičius M. Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai: daktaro dis.soc. mokslai: teisė (01 S)/ LPA.- VU, 2009.
9. Jakutavičius M. Nesąžiningos konkurencijos teisė: koncepcijų ir doktrinos įvairovė užsienio valstybėse // Teisė. 2008, T. 66 (2).
10. Jarukaitis I. Europos Sąjungos teisės inkorporavimo ir taikymo Lietuvos Respublikoje konstituciniai pagrindai // Justitia. 2006, Nr. 4(62).
11. Jarukaitis I. Europos Bendrijų teisės viršenybė ir valstybių narių bei Lietuvos respublikos teisė // Teisė. 2000, T. 37.
12. Kane S. Unfair Competition. Prieiga per internetą // <http://legalcareers.about.com/od/glossary/g/Unfaircompetition.htm>; prisijungimo laikas: 2013-08-15.
13. Klimkevičiūtė D. Prekių ženklai ir juridinių asmenų pavadinimai: tarpusavio santykio problema // Justitia. 2009, Nr. 1(71).
14. Klimkevičiūtė D. Prekių ženklo naudojimo reikalavimas: teorinės ir praktinės problemos // Socialinių mokslų studijos. 2012, Nr. 4(3).
15. Klimkevičiūtė D. Prekių ženklų teisinė apsauga ir nesąžiningos konkurencijos veiksnių draudimas: tarpusavio santykio problema // Justitia. 2008, T. 4(70).
16. Korah V. An Introductory Guide to Eec Competition Law and Practise. London:Hart Publishing Oxford, 1997.
17. Kūris E. Konstitucinė justicija Lietuvoje: pirmasis dešimtmetis // Justitia. 2003, Nr. 3-4.
18. Kūris. E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras) // Jurisprudencija. 2005, T. 64(56).

19. Kvainauskaitė V., Snieška V. Konkurencinės rinkos paklausos vetinimas ir prognozavimas. Kaunas: Technologija, 2003.
20. Lastauskienė G. Turiningasis teksto aiškinimas – panacėja ar pavojus? // Jurisprudencija. 2006, T. 8(86).
21. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Konkurencija, monopolija ir karteliai. Rinktinė. Vilnius:Lietuvos laisvosios rinkos institutas, 2010.
22. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Pranešimas spaudai „LLRI siūlo švelninti konkurencijos teisės taisykles“. Prieiga per internetą // http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NTtXWYSLow0J:www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/analize_konkurencijos_teise_ir_jos_taikymas_lietuvoje/3407+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt; prisijungimo laikas 2013-05-12.
23. Markauskas L. Reklamos ir kitos informacijos apie prekes ir paslaugas santykis: teisinis aspektas // Socialinių mokslų studijos. 2010, Nr. 2(6).
24. Matkevičius A. Bendrovės komercinės paslapties objektas // Jurisprudencija. 2007, Nr. 10(100).
25. Mauricė-Mackuvienė E. Teisė į ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą. Mokslo studija. Lietuvos teisės institutas. Prieiga per internetą // http://www.teise.org/data/Teises_i_nuosavybe_uztikrinimo_problemos.pdf; prisijungimo laikas: 2013-08-20.
26. Navickaitė-Sakalauskienė I. „Vidutinio vartotojo“ standartas: pagalba ar papildomas apsunkinimas ginant vartotojų teises? // Socialinių mokslų studijos. 2011, 3(4).
27. Navickas V. Konkurencingumo metodologiniai kriterijai ir jų taikymo praktika. Lietuvos ekonomikos konkurencingumas ir socialinė sanglauda // Mokslinių straipsnių rinkinys (VII). Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2010.
28. Norkus I. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas vs. Europos Bendrijos sutartis // Teisė. 2000, T. 37.
29. Prancevičius G. Europos Bendrijos prekių ženklo savininko teisės // Jurisprudencija. 2002, T. 33(25).
30. Prancevičius G. Lietuvos Respublikos teisinio reglamentavimo dėl plačiai žinomų ir reputaciją turinčių prekių ženklų suderinimas su Europos Sąjungos teise // Jurisprudencija. 2003, T. 44(36),
31. Pupkis A., Vaitkevičius S., Kaulakienė A. ir kt. Ekonomikos terminų žodynas: vertimas iš anglų kalbos leidinio. Vilnius: Baltijos biznesas, 1994.
32. Stanikūnas R. Konkurencijos politika: teorija ir praktika. Vilnius: TEV, 2009.
33. Stuart E. Europinis konkurencijos įstatymas atkeliauja į Lietuvą // Justitia. 2000, Nr.1.

34. Švirinas D. Civilinės teisės ir konkurencijos teisės normų sąveika // Jurisprudencija. 2002, T. 28(20).
35. Švirinas D. Vertikaliųjų susitarimų reglamentavimas konkurencijos teisėje. Monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004.
36. Teisės institutas. Konstitucijos komentaras / 1 dalis. 2000: JpI.
37. Terminų žodynas. Prieiga per internetą // <http://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/r/reklama>; prisijungimo laikas: 2013-11-11.
38. Vainienė R. Ekonomikos treminių žodynas. Vilnius: TYTO ALBA, 2008.
39. Vainienė R. Sąžininga konkurencija. Prieiga per internetą // <http://zodynas.vz.lt/Sazininga-konkurencija>; prisijungimo laikas: 2013-08-15.
40. Vaitkevičiūtė V. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: ŽODYNAS, 2007.
41. Vėgėlė I. Europos Sąjungos teisė. Vidaus rinkos laisvės, konkurencijos ir teisės derinimas. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2011.
42. Vitkus G. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. Vilnius: Eugrimas, 2008.
43. Vyriausioji enciklopedijų redakcija. Tarptautinių žodžių žodynas, 2010-2013. Prieiga per internetą // <http://www.tzz.lt/m/monopolija>; prisijungimo laikas: 2013-06-01.
44. Žibūdienė I. Dizaino teisinė apsauga autorių teisės ir sui generis dizaino teisės normomis (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai) // Jurisprudencija. 2006, Nr. 2(80).
45. Žilinskas V. J., Kasperavičius P., Kiškis M. Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1998 m. rugsėjo 14 d. nutartis c. b. UAB “Sirowa” v. Konkurencijos taryba, Nr. 3K-53/98.
2. Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. sausio 21 d. sprendimas c. b. AB „Klaipėdos maistas”, AB „Mėsa”, AB „Vilniaus mėsos kombinatas”, UAB „Alytaus mėsa”, AB „Panevėžio maistas”, UAB „Tauragės maistas”, AB „Mepra” dėl Vilniaus apygardos teismo 1998 m. gegužės mėn. 19 d. sprendimo, Nr. 2-4.
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 24 d. nutartis c. b. UAB “Dažai” v. UAB “Spaudos dažai” ir S. G. S., Nr. 3K-3-581/2002.

4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. kovo 26 d. nutartis c. b. Distilleerderijen Erven Lucas Bols v. “Bennet Distributors”, Nr. 3K-3-374.
5. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2003 m. balandžio 1 d. nutartis a. b. AB “Gubernija” v. Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba, tretieji suinteresuoti asmenys AB “Kalnapilis”, AB “Ragutis” ir AB “Kauno alus”, Nr. A3-355/2003.
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB (duomenys neskelbtini), Nr. 3k-3-630.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. balandžio 25 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 3 K-3-223/2005.
8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 17 d. nutartis a. b. UAB „Tele 2“ v. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Nr. A1-930/2005.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. gegužės 10 d. nutartis c. b. TECNOSERVICE SRL v. UAB „Neono linija“, Nr. 3K-3-325/2006.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 26 d. nutartis c. b. G. Z. V. AB „Parex bankas“, Nr. 3K-3-499/2006.
11. 2006 m. rugsėjo 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas Lidl Belgium GmbH & Co KG v. Etablissements Franz Colruyt NV, byla C-356/04.
12. 2006 m. spalio 24 d. TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija) sprendimas dėl Conseil d’État (Belgija), kurį Teisingumo Teismas gavo 2006 m. lapkričio 6 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje, byla C-450/06.
13. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 12 d. nutartis c. b. UAB „Ekspedita“ v. UAB „Chemtransa“, Nr. 2A-464/2007.
14. 2007 m. spalio 12 d. Europos Bendrijų pirmosios instancijos teismo (trečioji kolegija) sprendimas Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse GmbH, įsteigta Bocholte (Vokietija) v. A. Bouquet, byla T-474/04.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. balandžio 22 d. nutartis c. b. G.V.F.-GIVIEFFE v. R. S., Nr. 3K-3-250/2008.

16. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2008 m. liepos 3 d. nutartis a. b. UAB „Tez Tour“ v. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Nr. A-556-997-08.
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. spalio 13 d. nutartis c. b. UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul BV, E. J. P. v. UAB „Baltijos reklamos projektai“, Nr. 3K-3-475/2008.
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 3 d. nutartis c. b. UAB „Birių krovinių terminalas“ v. UAB „Ekstra“, Nr. 3K-3-100/2009.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 24 d. nutartis c. b. UAB „Traidenis“ v. UAB „Freliksnavis“, bylos Nr. 3K-3-519/2009.
20. 2010 m. sausio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV v. Plus Warenhandels-gesellschaft mbH, byla C-304/08.
21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 8 d. nutartis c. b. „UAB Infomedia“ v. AB TEO LT, Nr. 2A-85/2010.
22. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 30 d. nutartis c. b. Viešoji įstaiga „Gyvūnų globos tarnyba Pifas“ v. Viešoji įstaiga „Lesė“, Viešoji įstaiga „Pifas.lt“, I. M., A. M., Nr. 2A-380/2010.
23. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2010 m. liepos 15 d. nutarimas „Dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl UAB „Viginta“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 straipsnio reikalavimams“, Nr. 1S-138.
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Eiginta“ v. „Multiimpex“, Nr. 3K-3-449/2010.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gegužės 23 d. nutartis c. b. SIA „Stirolbiofarm Baltikum“ v. AB „Sanitas“, UAB „Veratrum“, Nr. 3K-3-255/2011.
26. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 13 d. sprendimas a. b. UAB "Balticum TV", UAB "Marsatas", UAB "Vinita", UAB "Rygveda" v. LR Konkurencijos taryba, Nr. A(858)-2288/2011.
27. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 4 d. nutartis c. b. UAB „Novameta“ v. UAB „Ukrena“, Nr. 2A-177/2011.
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 4 d. nutartis c. b. E. D. B. v. UAB „Žaibo ratas Vilnius“, UAB „Agrolitas Impeks Lesma“, Nr. 3K-3-366/2011.

29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis c. b. UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., 3K-3-472/2011.
30. Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 22 d. sprendimas a. b. UAB „Senajo bokšto klinika“ v. LR konkurencijos taryba, tretysis suinteresuotas asmuo S. Klinika, Nr. Ik-3873-437/2011.
31. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 30 d. nutartis a. b., Kauno apygardos vyriausiojo prokuroro pavaduotojas v. Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, R. S., I. K., R. Š., A. K., K. K., E. M., Nr. AS(143)-814/2011.
32. Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 18 d. nutartis c. b. UAB "Mano duomenys" v. UAB "Matrix", Nr. 2A-90/2012.
33. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 10 d. nutartis c. b. UAB „Labochema LT“ v. P. Č., UAB „Nano Vita“, Nr. 2A-417-232/2012.
34. 2012 m. kovo 21 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (ketvirtoji kolegija) sprendimas byloje (2009 m. birželio 11 d. Sprendime Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli (C-529/07, Rink. p I-4893), byla T-227/09.
35. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės mėn. 17 d. nutartis a. b. UAB „Idemus“, UAB „Ortopagalba“, UAB „Ortopedijos centras“, UAB „Ortopedijos klinika“, UAB „Ortopedijos projektai“, AB „Ortopedijos technika“, A. A. firmos „Pirmas žingsnis“, VšĮ „Vilties žiedas“, UAB „Ortobatas“, Ortopedijos ir reabilitacijos paslaugų teikėjų asociacijos v. Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Nr. A-502-1301-12.
36. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. liepos 12 d. nutartis c. b. „LLG transportas“ v. „Railana“, Nr. 2A-1130/2012.
37. Vilniaus apygardos teismo 2012 m. liepos mėn. 31 d. nutartis c. b. Lietuvos advokatūra v. UAB „Tikroji turto kaina“, UAB „Nacionalinis žalos ir skolų išieškojimo centras“, Nr. 2S-1514-467/2012.
38. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. rugsėjo 26 d. nutartis c. b. „Vairidas“ v. A. M., Nr. 2A-435/2012.
39. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis a. b., Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Lietuvos lošimų operatorių asociacija, UAB „Olympic Casino Group Baltija“, UAB „Tete-a-Tete“ kazino v.

- Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Nr. A662-3070/2012.
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis c. b. UAB „Boslita“ ir Ko v. AS „Latvijas Balzams“, Nr. 3K-3-485/2012.
 41. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 18 d. nutartis c. b. UAB „Svydis“ v. S. J., R. K. ir UAB „Technogaja“, Nr. 2A-1909-657/2012.
 42. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 11 d. sprendimas c. b. UAB „LT AQUA“ v. UAB „AQUA Vilnius“, Nr. 2A-936-302/2013.
 43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 29 d. nutartis c. b. UAB „Gemaga“ v. UAB „Angolita“, Nr. 3K-3-188/2013.
 44. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2013 m. balandžio 5 d. nutartis c. b. UAB „Clear Channel Lietuva“, UAB „BALTIJOS VAIZDINĖ REKLAMA“, UAB „JCDecaux LIETUVA“ v. Lietuvos nacionalinė reklamos asociacija „LINARA“, Nr. 2A-210/2013.
 45. Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2013 m. balandžio 8 d. sprendimas a. b. Konkurencijos taryba v. Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija ir Lietuvos kabelinės televizijos asociacija, Nr. I-1471-815/2013.
 46. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 24 d. nutartis, c. b. M. J. v. D. G., Nr. 2A-370/2013.
 47. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 24 d. nutartis c. b. UAB „Transekspedicija“ v. D. N. ir UAB „DGM“, Nr. 2A-422/2013.
 48. 2013 m. birželio 27 d. Teisingumo Teismo (penktoji kolegija) sprendimas byloje Højesteret (Danija), Malaysia Dairy Industries Pte. Ltd v. Ankenævnet for Patenter og Varemærker, byla C-320/12.
 49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 28 d. nutartis c. b. UAB „JG reklamos dovanos“ v. D. S. ir UAB „Verslo inkorporacijos centras“, Nr. 3K-3-377/2013.
 50. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2013 m. liepos 17 d. nutarimas „Dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl UAB „Viršuliškių būstas“ ir AB „Informacinio verslo paslaugų įmonė“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio reikalavimams“, Nr. 1S-102.

51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. lapkričio 4 d. nutartis c. b. UAB „Zbiga“ v. UAB „Gintaro baldai“, Nr. 3K-3-509/2013.